

zeruko ARGIA

1978-Urria-1-XLI garren urtea 801 zenbakia 50 peza

TXIKI

OTAEGI

SANCHEZ BRAVO

BAENA

SANZ

HAU irakurtzeko
gai ez bazara **ZATUZ!**

"Kilometroak 78", milaka eta milioika pauso euskararen eta euskal kulturaren alde emateko eguna. Euskarak eta Euskal Herriak bizirik irauteko milaka eta milioika pauso eman behar izan ditu, lehen ere; gerrateak, gartzela, desterrua, heriotza eta abar jasan ditu.

"Euskaldunei kendu dizkiegu beren fueroak, orain ken diezaiegun beren euskara" erabaki, esan eta idatzi zuten. Baita erabakia betetzen zintzo saiatu ere. Unibertsitatean eta eskolan, administratitzan eta komunikabideetan debekaturik zuen sarrera. Euskarari eta Euskal Herriari bizibidea ukatu egin diete. Are gehiago zigortu egin dira.

Eraso horri kontra egiteko milaka eta milioika pauso eman behar izan dira. Ikastolak, euskal astekariak eta komunikabideak geuron kontura eta zigorraren mehatxupean sortu eta indartu behar izan ditugu. Euskaraz hitzegite hutsagatik gartzelaturik eta hildakorik ere izan da. Nikolas Ormaetxea "Orixek" hankeko azkazal guztiak bidean utzirik ihesezin behar izan zuen sasi-mugaz bestaldera, euskaltzale izateagatik bakarrik.

Euskararen eta Euskal Herriaren etsaien ihesi milaka eta milioika urrats egin dituzte euskaldunek. Gartzelatik gartzelara milaka kilometro. Urkamenditik leize zulora milaka intziri. Hauzite-tik haizitegira milaka ixeka eta irain. Komisariatik koartelera milaka jipoi, pena eta tortura.

Ikastolak jasotzeko milaka ordu igaro dute gurasoek eta irakasleek lanean. Bi zerga-aldi ordaindu dituzte: bata, inperialismoaren eskolei eusteko eta bestea Euskadi berreuskalduntzeko. Errifak, jaialdiak, tabernak, eta abar egin eta ipini behar izan dira ikastolak eusteko. Milaka gauzatxo asmatu behar izan dira.

Komunikabideetan sarrerarik ez zuelako isilpeko paperak zabaltzera eta ezkutuko ibiliak egitera milaka aldiz behartua izan da. Zenbat arrisku, lan, ibili, neke eta diru utzi behar izan duen euskaldunak bizirik irauteko!

1975eko irailaren 27a askotan ezagutu du Euskal herriak. Txiki eta Otaegi asko izan ditu. Mendeak daramatza euskaldunak lo lasai egin gabe. Gauzez atea noiz joko, beldurrez, esnasordu asko egin ditu. Justizia askatzeko ordezkario eske gehiegitan ihardun behar izan du. Irabazlea errugabe eta galtzailea errudun gertatzen den gizarte honetan honelaxe egiten da justizia.

Txiki eta Otaegi, herri zapaldu baten martirien zerrenda luzea osatzen dute gudariak ditugu. Lauaxeta eta Aitzol eta beste milaka eta milaka bezala.

"Kilometroak 78" Euskadi askatzeko eta berreuskalduntzeko egin behar dugun ibilia da. Ikastolak, gau-eskolak, euskal komunikabideak, politika abertzalea, euskal sindikalgintza eta abar, orduz ordu, egunetik egunera, milaka neke, lan, buruhauste, txanpon, eta abarrez aurrera aterako ditugu.

"Kilometroak 78", elkarrekin batera, elkar poztuz eta indartuz egin behar dugun bide luzearen adierazgarri eta ispilu gerta dadila.

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kalelano Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:
Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Joseba Sarriena. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparaldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Esteban Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera.

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizorra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiabe (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeia (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katxuri (Durango), Barrenechea (Oiztun), Anatsen (Azeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-lurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakzi eta diselnuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Berasategi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitate: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Enria S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1.
Donostia, Okendo 22.
Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta idazkela:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia

ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. I. - 80 - 1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Azerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ele bakoltza)	50	ptz.

irakurleak mintzo

NAFARROAN ZEHAH (jarraipena)

Hurrengo egun gehi-ena, pago itzaletik pago itzalera pasa ondorenean, Auritzera iritsi gara. Haur batzuk euskaraz mintzo direla ohartu gara. Nola Auritzen ala Auritz-berrin bi ikastola daudela jakitean asko poztu gara.

ORREAGA-IRATI- BELAGUA

Goizean Orreagari bixita egin diogu. Orain hamabi gizaldi askatasunagatik bizi eta borrokatu ziren gure arbasoen izpiritua sentitu nahi izan dut nere barnean Euskal Herri osoaren baitan. Irati hunkigarriaren erditik zehar Orbaizetara iritsi gara. Garai bateko harma fabrika izandakoaren horma ixilak nere oroitzapenak berriro abiatzen jartzen ditu. Irabia aintziraren albotik igaro eta berealaxe gara Elurretako Amaren elizatzxoan.

Beste hiru egunen buruan, zeru izartsuaren azpian lo eta amets egin ondoren eta zenbait garaietan, baso izugarri haien erdian gure eze-reztasuna sentituz ibili ondoren, azkenean iritsi gara Belaguara. Ez gara berahalakoa ahaztuko Añamen-diko mendi, baso, eta errekatxo garden, behor, basabe-hi, ardi, garadi eta larreetaz. Ezta nahi ere!

"ARRAITZA"

IRRINTZI KOMANDO

KOMANDO IRRINTZI-k izenpetua "Punto y Hora" aldizkarian 101. alean idatzi bat agertzen da: "A las Diputaciones". Euskalduna naizenik, baserri batean sortua, euskaraz zerbait eratzun nahi nuke.

Ez naiz inondik ere pinu Insignis-en zalea eta edozein bezainbat goibeltzen nau orain ditugun basoak ikusteak, garai batetan, perretxiku bila haritz eta gaztainadietan ibiltzen ginenean zirenarekin, gonbaratuz.

Halere, esan nahi nukeena zera da: Baserritarak gure mendietan pinua sartu baldin badute ez dela izan "ilus" edo "canalla" direlako baizik eta ezinbestean eta beharbada desesperazioz, orain dela urte batzu zumea sartu zuten bezala, bizi beharrak eraginda.

Ez dakit "Komando irrintzi"-k ba ote dakien nola bizi diran gaur egun baserritarak; egunez eta argi den bitartean soroan edo mendian lan eginez, ilundu eta gero ikuluan, zahar eta gazte (gazterik oraindik gelditzen bada), gizon, emakume eta haur, jai eta aste, urte osoan, opor garairik gabe, inongo konfortik ez duten etxe zaharretan, toki askotan urik eta argirik gabe, begirailurik zer esanik ez, norbait kosumista ez bada, berau baserritara, dudarik gabe.

Beraz, ene ustez, ezereen plangintza eta laguntzarik gabe nekazaritza hiltzorian utzi diguten Diputazio eta Gubernua dira errudun ba-

karrek.

Eta fenomeno hori ez da bakarrik mendietan gerta, tzen ikus bestela nola dauden kutsaduraz beterik gure hiba-ak eta nola eraiki diren Euskadiko herriak eta etxe eta herri guztiak erre egin behar ote dira, ba?

Lehen esanagatik eta euskararen gordailu izan direnez, gure baserri eta baserritarak errespetatu behar genituzke, nahiz hutsak egin, besteok bezala.

Bestalde, ene iritziz, baserritar gehienek KOMANDO IRRINTZI-ren berririk ez dutenez gero, ez zait bidezkoa iruditzen ekintzatar pasatzea informazio bat aurretik eman gabe, pinuak dakarren kaltea azpimarratua eta era berean bestelako alternatibak eta medioak, proposatzu.

Euskadien etorkizuna antolatzen guztiontzat lana bada eta baserritarak bide hortan zintzo jokatzeko prest daudela, ziur naiz.

IONE- Hendaia

besteena

BUTIFARRAren 10. zenbakitik: "Con los tiempos que corren era de esperar: la Butifarra! está en crisis". Hablando claro: vendemos poco y su existencia corre peligro. Estamos metidos de lleno en la crisis de la prensa, y además, al ser un producto claramente político, estamos también hundidos de lleno en la crisis que afecta a muchas personas, antiguamente combativas, que hoy no leen política. Butifarra! nuncashabia sido planeada como un negocio, con un capital detrás no lo tenemos—, es decir lasspéridas, son pérdidas, y no beneficios que no se ganan. La editorial que nos presta su apoyo económico y legal, está perdiendo 60.000 pts. por número. Y esto no pueden aguantarlo por mucho tiempo. Como decíamos en nuestro primer número, nunca nos planteamos hacer una revista de evasión —ya las hay— sino un instrumento útil para las clases trabaja-

doras, un instrumento didáctico. Así pues, sabemos que su difusión sería limitada". **Zeruko Argiak** bat egiten du Butifarrako lagunekin. **Etsai** berdina dugunok elkartu beharrean gaudela garbi baitago!

INTERVIUren 123. zenbakian argitaratutako "Cortesanas con pistola" herritik: "Dentro de pocos meses, la Reina Sofia contará con una escolta propia, compuesta exclusivamente por mujeres procedentes de la Escuela General de Policía. Su número será probablemente de diez, elegidas entre las mejores tras un minucioso análisis no sólo de su expediente académico, sino también de su presencia, su cultura, etc. Los primeros exámenes que estas mujeres han tenido que pasar han sido de carácter médico y de aptitud física. Zein ondo, Asko poztu gara. Eta oso egokia iduritzen zaigu, erreginaren polizia izateko, itxura ona

izan beharra. Demokrazia-ren garaipenak, noski!

TRIUNFOren 817. zenbakitik: "Pentágono (FM 30-31 B) Como se "estabiliza" un país amigo. Top Secret(...) El suplemento FM 30-31 B forma parte junto con otros tres más, de las instrucciones reservadísimo— sólo tiene acceso a ellas un número muy limitado de altos mandos— para interpretar y complementar el "Manual". Su lenguaje, por tanto, es más crudo y descarnado. Es para iniciados. Se habla de la "corrupción controlada" o de "la violencia para estabilizar". No está exento, sin embargo, de eufemismos característico del lenguaje imperialista como "países menos desarrollados" o el mismo País Amigo para designar la zona de operaciones de los Estados Unidos. Es inevitable la referencia mental, en el ánimo del lector más estricto, al terrorismo europeo-Brigadas

Rojas, affaire Moro, NAP, GRAPO etc.—, así como a las convulsiones de Nicaragua o el Irán". **Burrunda** asko eta soinurik ez. Hori gertatu zaigu hain "sekretoa" eta "garrantzitsakoa" den dossier honekin. Hori baldin bada dena, isilpean gelditzen den gizonak—dossiera Espainiara ekarri zuena— hainbeste lan ez zuela hartu behar iruditzen zaigu.

LA CALLEren 26. zenbakian argitaratutako "A qué pacto nos quedamos" artikulotik: "Empresarios, sindicatos, partidos políticos y Gobierno proponen pactos. El debate sobre un acuerdo económico o político para hacer frente a la crisis ocupada del panorama político. Es la alternativa a la estrategia de la tensión. Y hasta el Gobierno parece haberlo comprendido". **Nork** asmatu "tentsioaren estrategia-ren" egileak zein diren? Sari berezia.

Kilometroak 78 direla eta, ikastolaz zenbait pentsakizun bururatu zait; berriro ere etxe herriak egin behar dituzten hiru ikastola horiei nolabaiteko laguntza ekonomikoa emateko, hainbat indar eta hainbeste jende mobilizatu behar izatea. Pentsakizun horien artean bat nagusia: horela jarraitzerik ba ote?

Dударik ez dago ikastola herri-ekintza bat izan dela eta dela; ekintza benetan interesgarria, garrantzitsua galtzen eta errekupeazio bidean jartzeko. Eta herri ekintza izaten jarraitu behar duela, noski, baina egungo kondizioetan egin den baino gehiago egitea, nahiko zaila iruditzen zait. Horrela jarraitzea, inongo instituzionalizazio gabe, bere etorkizuna mozte, istea litzateke.

Espainiako estatuko legeetan bi ikastetxe mota agertzen dira, estatalak eta pribatuak, eta ikastola azken horietakoa da legalki. Beraz, ikastetxe pribatuaren estatutoko erregulazioak ikastolaren funtzionamentua; horiek jasotzen duten laguntza ekonomikoa jasotzen du, jasaten duten kontrola jasaten du. Baina ikastetxe pribatu izatea ez da bere helburua, ezta ere bere nahia. Bere bokazioa Euskadiko ikastetxe publikoak izatean datza, eta nahiz eta legeak pribatu bezala ikusi, praktikan dugun ikastetxe publiko bakarra dela esaten ausartzen natzaizue. Publiko bezala herriari dagokion irakaskintza ematea eta bertan parte hartzen dutenek gestioa eramatea, publikotasunaren oinarri bezala hartzen baitugu.

Beste aldetik, planteia-mentu ekonomikoetan sartuko bagina irakaskuntzaren kostoa eta egin behar diren inbentarioak ikusiz, horrela jarraitzerik ez dagoela bistan geratuko litzateke.

50.000 ikasle dira hasi berria den kurtso honetan. Euskalherriko ikastoletan, eskolarizatzen direnak, 35.000 pta/kursoko haur bakoitzaren kostoa kalkulatu. 1750 milioi da irakaskintza soilaren kostoa. Aurten jasoko den laguntza 750 milioi-

irtenbide bila

J.E.

koa izango da, beraz, 1.000 milioi dira gurasoen patriatik irtengo direnak.

Etzegintzaren beharrak ikusten baditugu, ikuspegi oraindik larriagoa aurkitzen dugu. Epe oso laburrean, bi edo hiru urte, 1.500 milioi beharrezkoak dira, eta horiek ere nahiz eta kredito bereziak lortu, azken batean gurasoengandik jaso behar-ko dira.

Nahiko garbi geratzen da analisis ekonomikoa sinple honekin, gero eta garestiagoak izango direla, zenbait gurasorentzat bere haurrak ikastolara bidaltzea ezinezkoa izango dela eta azken batetan hazi beharrean gutxitu egingo dira, herri zati batetan mugatuko dira, elitistak bihurtuko dira. Eta kuotak jaisteko egiten diren hainbat ekintza, azokek, txabol-sotuak, errifak, kilometroak... gero eta garrantzi txikiagoa dute presupuestoetan. Ez da soluzioa.

Soluzio bakarra, ente publikoetan bilatu behar da. Horik dira bai irakaskuntzaren kostoa, baita ere inbertsioarenak finantziatu behar dituztenak, irakaskuntza zerbitzu publiko denez gero, baina behar honek dakar ikastola instituzionalizatu beharra, praktika kanpo, lege, publikotu beharra.

Orain dator problema, nola publikotu? Gaur dau- den zentro mota horiek ez dute ikastolarentzat soluzioa

aurkeztzen. Estatalak bihurtzea ezinezkoa da gaurko kondizioetan, ikastolak ikastetxe bezala dituen berezitasunak gorde nahi baldin ba ditu behintzat. Estatalak bihurtzea, jabetasuna Espainiko Estatuaren geratuko litzatekeela, esan nahiko luke, irakasleen asignazioa oposizio bideetatik etorriko litzatekeela, dagoen kojes- tioa galduko litzatekeela esan nahiko luke. Estatuak bere zentroetan ematen duen irakaskintza zentralista bera izango zela esan nahiko luke, bilinguismoak dakarren arazo bereziek airean geratuko zirela... Beraz, Estatala bihurtzea ikastola galtzea litzateke.

Soluzioa etorriko den autonomiaren barruan ikusten dut, Euskal Gobernu Autonomikoaren menpean irakaskuntza dagoenean. Baina autonomia bihurtu gauda da eta ikastolek soluzioa gaur behar du. Erabateko soluzioa ez bada, soluzio bide bat gutxienez.

Non egongo litzateke? Nere ustez politika mailan preautonomia bat dagoen bezala, irakaskuntza ere preautonomi batez joan behar luke, estatuto berezi bat negoziatuz, lortuz, MEC, CGV eta Federazioen artean. Estatuto honetan konsejoak ikastolaren tutela publikoa hartuz publikotze bidea idekiko luke, dirua, konsejoak bere diru-iturriak

lortu arte MECek eta agian beste instituzio batzuek (udaletxeak...) emango lukete gratuidadea edo behintzat zama ekonomikoa haundiena heurek hartuz.

Honen truke edo, publikotzearen bidean sartzeko, ikastola zenbait aldagaketen aurrean aurkituko litzateke. Egun, bakoitzak bere gisa jokatzen du, bakoitzak bere estuktura partikularra du. Publikotze bidean jartzea normalizazio batean sartzeta da, zenbait gauza erregulatatu behar lirateke, legalizazioa, irakasleen estatutua, kojes- tioa, irakaskuntza, ikastola berriak sortzea, kuotak... kontrol publikoa ekarriko luke. Kontrol hau prekatua izan dadin. Ikastolen Federakuntzak edo konfederalakuntza gorputz bat eginez indartu behar ditugu ikastola guztiak; berak gaur egun egiten duten zenbait lan, testugintza..., instituzio publikoaren lanak izango lirateke, baina orain duten funtzioa edo jokatzen ari diren papera baina garrantzitsuagoa jokatuko lukete hemendik aurrera. Orain une aldakor bateangaudenez gero, negoziaketa honetan, estuktura berri honetan ikastola- ren ordezkariak izan behar dute, ente publikoekin batera estuktura berri hau antolatuko duenak; hau egin eta gero, gerora begira eta ikastolak beste arazo berrie- kin aurkituko direnez, erakunde horien lana, alde bate- tik problematika berri hori aztertzea, soluzio-bideak aurkitzea eta azken batetan instituzio publikoekin, pro- blematika eta solu- zio berriak eztabaidatzea eta estukturatzea.

Beraz aldagaketa garrantzitu baten aurrean aurkitzen da ikastola, une historiko batean, publiko izan ala ez, zabaldu ala itxi. Traña eta zailtasunak izango dira prozesu berri honetan abiatzeko, batzuk tenikoak besteak sentimentalak, bai- nan ez dut uste beste biderik dagoenik ikastolak duen eginkizuna bete nahi badu, zabaldu eta indartu nahi ba- du eta berarekin lotuta da- goen euskara eta euskal kul- tura berpiztu nahi baditu.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

☎ 41 22 72

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes ankar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Abartado 1381

ugartes musika

Lehenengo urtebetetzea 1977-78

BEHERAPENAK

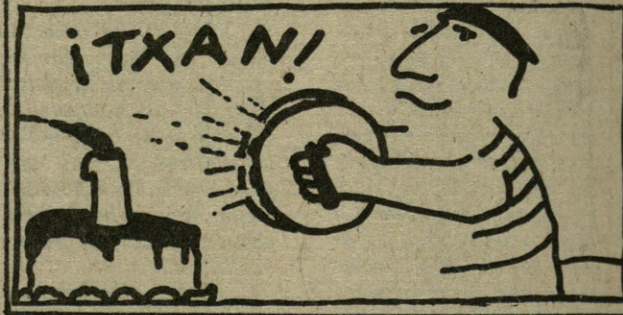
Ehuneko 50 deskontu

DISKA, KASETA eta HI-FI

UGARTE HI-FI diska, ozenketa

Fuenterrabia, 20 Tf: 422836

DONOSTIA

**aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa**

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA**

soraluce

ERREMINTA - MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO - 37 TELF. 761440-41-42-43

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

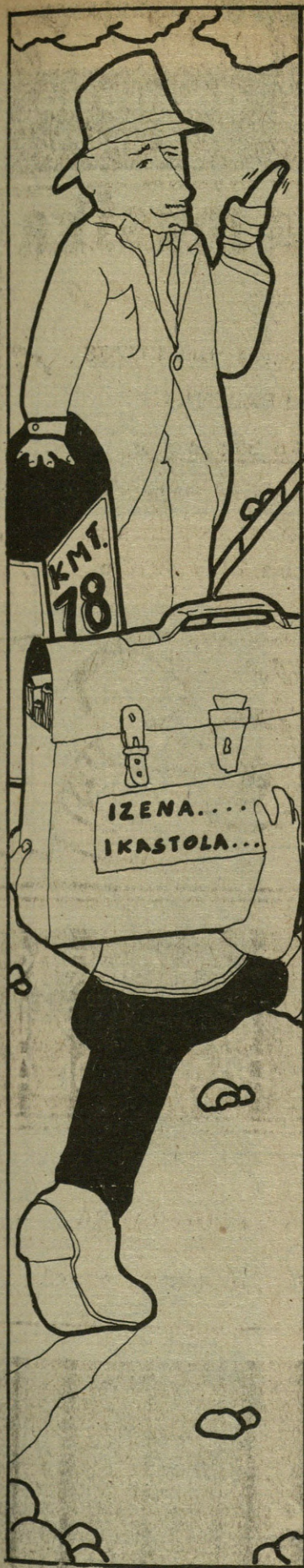
DONOSTIA

mugaz barne

urriak 1:

kilometroak 78

JON URRUJULEGI

Iaz Lazkaon bezala, aurtan Gipuzkoako herririk politenetako batetan ospatuko da “KILOMETROAK 78”. Donostia inguruko Zubieta herria izango da aurtan jaialdi bikainaren habia. Zirkuitora sartzeko helbide bakarra, Lasartetik Zubietarako zubia izango da, hipodromora joateko bidea alegia.

Baina, zer da “KILOMETROAK 78”? Ikastolei laguntzeko diru biltze eguna. Donostiako hiru lizeo dira aurtan antolatzaileak: Axular, Bilintx eta Ibai. Axularrek aurtan ireki ditu bere ateak, Ibaik datorren urtean irekiko ditu eta Bilintxek hemendik bizpahiru urtetara KILOMETROAK jaialdia ospatzeko edo hobekiago esan, antolatzeko eta bidebatez bildutako dirua jasotzeko, kondizio bat bete behar da: ikastola jasotzen aritzea edota jasotzeaz egoitea.

Euskal kulturaren festa hau gogo berotzen hartu behar dugun festa da, kulturaren bidez gure nortasun nazionala berriz ere bere osoan eskura dezagun. Mila aldiz esan duguna berriz ere esango dugu: euskararik gabe ezin daiteke inolaz ere eman Euskal Herririk, gehienez ere Euskadi. Euskadi hitz peligratzen da, nahiz eta Sabino Arana abertzale amorratuak berak asmatua izan. Euskal Herria eduki eta nolako aldarreak emanda jo zuen hitz berri bila? Zertarako asmatu zuen euskotarra, euskalduna edukita? Baina goazen aurrera, hori hor dago eta.

Urriaren lehenengoan, Zubietako zirukuitoan edozeinek parte hartu ahal izango du. Goizeko 8,30etan irekiko da eta berehala txistulari, fanfare, Erreboteko Euskadiko Txapelketa partidua goiz partean. Zirkuitoko zenbait tokitan triki-trixa, bertsolariak, txalaparta, eta eskulan erakusketa egongo dira. Eguerdian eta hipodromoan, Zelai Bazkaria. Ez dago jana eraman beharrik, narruak betean zer jana izango da bertaneta. Arratsaldean, haurrentzako giñola, pailasoak, Euskal Jaia, talde askoren aktuzioak eta Urko eta Ibai Rekondo. Arratseko 8etan Erromeria Zubietako pilotalekuan. Bere burua euskaltzale sentitzen duenak, ahal badu behintzat, parte hartu

behar du egunpasa bikain honetan. Diru beharra ez da txantxetako: Axular, 60 milioi kostako da; Bilintx ehun milioi eta Ibai 65 milioi. Hainbeste milioi gure poltsikotik atera beharrean aurkitzen garen bitartean non dago gure inpuestoak biltzen dituen gobernu? Lehen ere puntu hau ikutuak gara sekzio honetan baina ez gara aspertuko justiziaren alde aldarrikatzen: ikastolak legalizatzea lortu dugu, ondo kostata izan bada ere, BAINA ORAIN IKASTOLAK ESTATUAK ORDAINDUAK IZATEA LORTU BEHAR DUGU. Urtero ehundaka haur geratzen dira ikastoletan plazarik gabe. Haur hauk bihar gizon-emakume erdaldunak izango dira, urte jakin batetan ikastolan sartzeko aukerarik izan ez zutelako. Ez al da hau grabea?

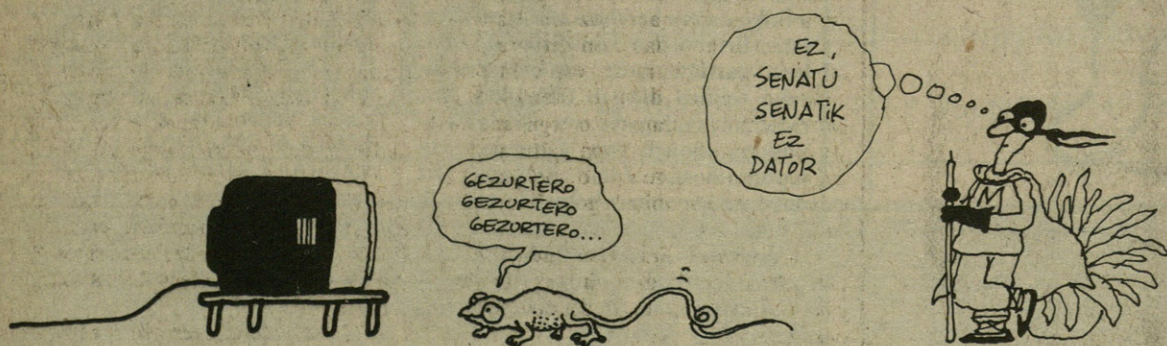
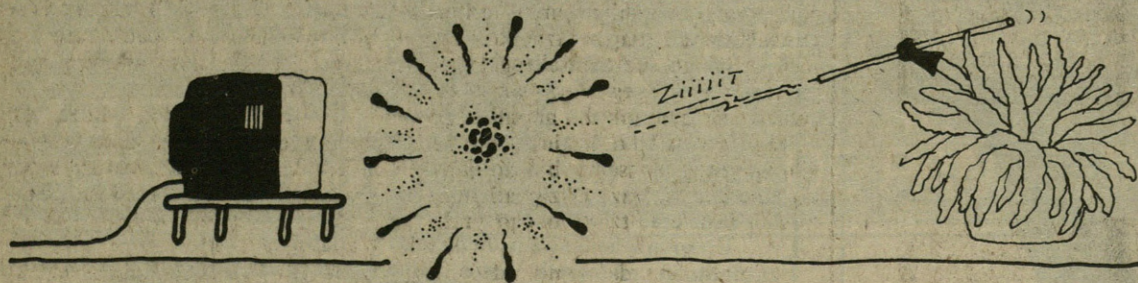
Herriak borroka izugarriak egin behar izan ditu ikastolak sortu eta lege barruan sartzeko. Nekaren nekez baina sokatira hau irabazitzat eman dezakegu. Hurrengo pausoa IKASTOLAK DEBALDEKOAK izatea, Estatuak ordainduak izatea lortzea da. Ezin ditzakegu gure indarrak erre, sortu ditugun ikastolak mantentzen. Ikastolak Euskal Herrian ESKOLA NAZIONALA izan behar du. Gure borrokaren helburua IKASTOLA ESKOLA NAZIONAL bihurtzea litzateke eta ez ikastolak mantentzeko DIRUA BILTZE EDOTA ESTATUARI ESKATzea. Madrila diru bila joatea arriskugarri gerta daiteke: pixka bat eman eta datorren urtera arte. Ohitura hau azkenean, kaltegarria gerta dakiguke. Estatuak emandako diru apur baten aldera, ikastola ikastetxe pribatu bezala onartzea izango litzateke eta.

Dei bat egin nahi genieke hemen-dik, nola ikastolen federazioei hala euskal indar bizi guztiei, ikastolak ESKOLA NAZIONALTZAT HARTZERA Estatuak behartzeko estrategia lehenbailehen montatzen hasi gaitzen. Hau ezinezko helburua bada, ager daitezela arrazoiak eta posible bada —eta hala da—, zergatik ez segituti lanari ekin?

Datorren igandean KILOMETROAK 78-k Zubietan nahi zaitu. Erantzun jezaiozu ohitura duzun neurrian, besterik ez.

mozorrozko

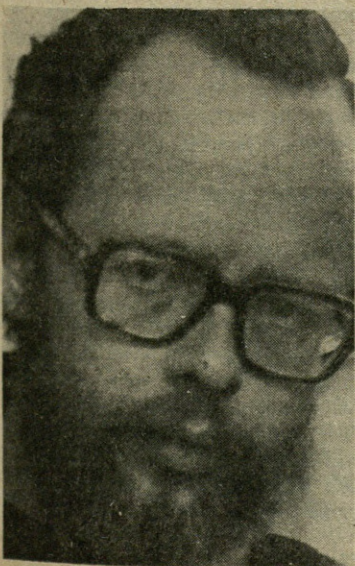
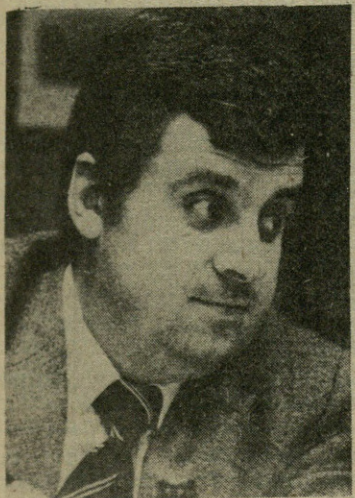
prekontseilari maskaratua

ALFONSO

konstituzioa

Uztargile

Askotan gai batzuetaz mintzatea zaila egiten zaigu eta hau hainbat arrazoiengatik gerta daiteke. Gaur ikutu behar dugun gai hontaz asko idatzi da baina hala ere ez dugu uste garbi dagoenik. Are gehiago, alderantziz dela esango genuke. Beraz, arrazoin honengatik eta konstituzio hitzek gurutzegrama bat diruditelako, berriro gatzokizue gai hontaz mintzatzea.

Histori piska bat eginez zera ikus dezakegu. Goitik behera antolatutako hauteskunde batzuren ondoren hasi ziren konstituzio hau aztertzen. Garai honetan konsentsu famatura iritsi ziren. Konsentsu hau bi arrazoiengatik gertatu zela esan genezake. Suárez-en batera eta bestera egiteko ahalmenengatik eta oposizio alderdien lehengo urteetara berriro itzultzeko beldurragatik. Beste denek ez zuten esku sartzerik ahal izan. Hau dena, gehiengoaren eritzia errespetatuko litzatekeen estatu edo Herri batetan egin daiteke, baina eritzia errespetatuko litzatekeen estatu edo Herri batetan egin daiteke, baina Espainiako Estatu nazionalitate desberdin batzu daudenez ezin da horrelakorik egin. Estatu honetan nazionalitateak gutxiengo direnez gehiengoaren eritzia errespetatzea tranpa litzateke. Hemen gehiengo ez litzateke gutxiengoaren gainetik egongo, baizik eta gehiengoak bere jokuko araudiak gutxiengoari ezarriko litzateke eta nazionalitateak deusezte bidean jarriko lirateke. Beraz, nazionalitateak minori bezala hiltzera joango lirateke.

Horrela esanda demokrazia honen tranpa garbi ikus dezakegu. Mendebaleko demokrazi guztien tranpa eta ezina nabari da. Ezin dituzte demokrazi guztien tranpa eta ezin nabari da. Ezin dituzte demokrazi hauek egungo Europako egituraren arazoak gainditu. Europa egituratuta dagoen bezala egungo demokraziak ezingo dute irtenbide egokirik aurkitu.

Idea hau dira azken aldi honetan garbi geratu ez direnak. Orain gaur konstituzio nola dagoen azter dezagun.

Konsentsu honen ondorioz Espainiako Estatu berezitasunak ez dira garbiki azaltzen. Era berean historiko berezitasunak ez dira kontutan hartzen, autodeterminazio

eskubiderik ez da agertzen eta gobernuaren joan etorriak kontutan hartzen baditugu konstituzio honek praktikara eraman baino lehen ez du ezertarako balioko. Beraz, geratuko zaigun konstituzio horrek ez du Espainiako Estatu errealitatearekin zer ikusirik izango. Are gehiago zera esango genuke: joandakoaren arabera egindako konstituzio bat izango litzatekeela. Egungo Espainiako Estatu errealitatea kontutan hartzen ez duen konstituzioa ez dute minoriek onartuko. Horrelako konstituzio batetan hainbat Herri zapalduen lurperatzea dator. Herri batek iraun nahi badu botere politikoa eta ekonomikoa bere eskutan behar ditu eta konstituzio honek ez du horrelako gauzarik ikutzen.

Gaur politikan "jarduten" dute nentzat lehen esan ditugunak tontokeria batzu direla gerta daiteke baina diktatura garaian gogorri bururatu zutenentzat eta herriarentzat zer komeni den dakitenentzat konstituzio hau burla besterik ez da.

Azter dezagun nola dagoen gaur konstituzioa. Catalunyan Gobernuak gaurko balio dion bidea aurkitu du baina biharko bide hori oso estua izango da. Arrazoa sinplea da. Catalunyan PSC(PSOE) eta PSUC-ek dute gehiengo eta hauk bere espainiar kidekoak baino askozaz catalanistagoak dira.

Catalan estatutoa airean dago eta estatuto hau nola doan ikusi ondoren hartuko dute postura alderdi hauek. Oraingoaz tentsiorik ez da nabari baina Catalunyan arrisku hori badago.

Euskadin berriz, gauza garbiago dago. PSOE eta PCE-k ez dute nazio erreibindikapena kontutan hartu eta hau abertzale mugimenduek bakarrik egin dute. Honen ondorioz, batzuek konstituzioari baietza emango diotelako eta beste batzuek ezetza. Euskadin tentsio ugari izango da. Konstituzioan minorien errealitateaz eta hauen arazoez ezer gutxi esan eta egin dutenek ezin dezakete ezer esan Euskadiko paketeaz; ardura eskas dunek eta zirikatzaileek bakarrik egiten dute hori.

PNVri buruz ezer gutxi esan dezakegu. Konstituzioari baietza emateko ahaleginak egin ditu baina bide gehienak itsirik dituenek, ez dugu uste horrelako pausorik emango denik.

oinharrizko euzkara

BREITAINIA

poizindua gaur,
erradioaktiboa bihar

Breitainiako "Itsasaldi Beltzaren" ondorioak pentsa bezain eramanekin izan dira. Orain Frantzes gobernuak, "service judiciaire du Trésor" ordezkari legalaren bitartez, ekintza legal bat aurrera eramane du EE BBko Amoco Internacional Oil Co. eta elkarte honetako itsas lanen zuzendariaren aurka. 300 milioi dolar eskatzen die indennizapen gisan. Baina oztopo handi xamarrek dituzte dirua lortzeko orduan...

Gauzak ondo loturik

Nahiz eta diru honekin Breitainiak izandako txikizioa ezin bete izan, benetako arazoa beste era batetara planteaitzen zaio Frantzes gobernuari. Alde batetik 1969ko Azaroaren 29an Bruselasean ospaturiko Nazioarteko Konbentzioak haxe dio: itsas kutsadura sorrerazten duena 30 milioi dolar ordaindu beharrean dagoela. Kontuan izanik Frantzes gobernuak 300 milioi eskatu dituela ba...Baina hau ez litzateke izango oztoporik nagusia, frogatuta baitago istripuaren erruduna lehen aipatutako konpainia horren jabea dela.

Baina petrolioaren internazional konpainiek gauzak lotuta, eta ondo lotuta, dituzte. Horrela "Amoco Cadiz" itsasuntziak liberiar pabeloia zuen, Amoco Internacional Oil Co.arena izanik eta Shell Internazionalak kontratatatu bazuen ere. USAtarrak dira bi konpaini hauk. Baina liberiar pabeloia izateak ga-

uza asko konpontzen du. Batez ere indennizapenak ordaindu behar direnean. Liberia EE BBtik oso urrun dagoela esan bait dezakete... Bestalde, EE BBek Bruselasko konbentzioa ez zuela izenpetu kontuan izan behar.

Istripuaren ondoren, neurriak hartu nahi

Europako Ekonomiko Elkartearen inguruan dauden eskualdeek neurri batzu hartu nahi dituzte itsasaldi beltzen aurka. Estatu gehienek ez dituzte. Frantzia da, Breitainiako txikizioaren ondorioz, neurri onenak eta aurreratuenak dauzkan estatua. Hala eta guztiz, breitainiar senadorea den Lombard jaunak haxe dio neurri horiei buruz: "un instrumento eficaz pero teórico. Señalamos dos pasillos marinos para la navegación de los petroleros y encontramos más de 50 infracciones diarias, o petroleros que navegan en dirección contraria, o algunos que rea-

lizaban la limpieza en alta mar vertiendo todo el crudo allí".

Errealitatea hori bezain itsusia da. Gogoratu Manchako kanaletik 400 bat merkataluntzi pasatzen direla egunero. Eta Ouessant uhartearen inguruan inork ez dituela gordezen behar diren neurriak. Horrela, eta bildu diren estatu guztietako ordezkarien eritziz, "oso zaila" da kutsaduraren aurkako burruka egitea. Breitainiarrek etorkizuna "itsasaldi beltza" bezain eramangaitza dutela.

Turismorik ez

Aurtengo urtea izan da, Breitainiako turismoaren inguruan dauden sektore guztientzat "ezagutu duten denboraldirik txarrena". Hotelero, kanping jabe, tabernari e.a.ek oso ondo gogoratuko dute, denboraldi luze batetan, 1.978ko urda. Turismorik ez. Dirurik eta irabazirik eza. Eta kontuan izan 6 milioi pertsona emigratzioan dituen herri honetako aberastasunik handienetakoa turismoa dela.

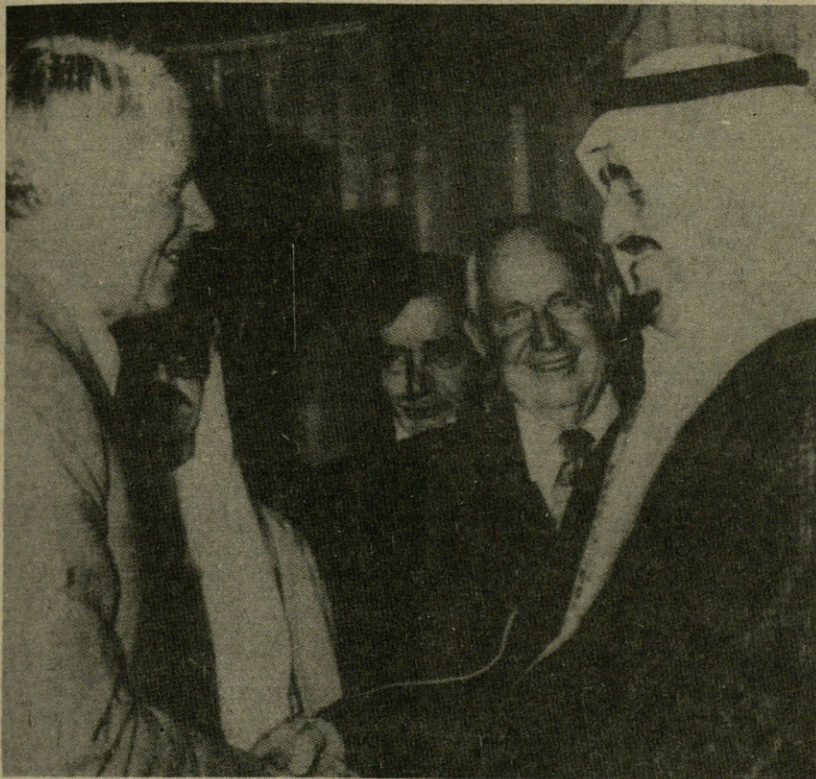
Beste aberastasun guztiak ere ukituak izan dituzte. Arrantza, algak, ostren lantzea eta hauen inguruan eraikiak dauden empresa guztiek galera galantak izan dituzte. Pentsa arrantzale eta langile hauen etorkizunaz. Noiz ordainduko dizkiete indennizapenak? Inork ez daki. Zerbaitzuk kantidad txiki batzu hartuak dituzte... Eta besteek? Frantzes gobernuak eskatutako 300 milioekin behar den hainbat ez dutela lortuko denek dakite. Eta gobernuak hori lortuko duen ala ez, oraindik ikuskizun da.

Petrolioaren aurka: nuklear energia

"Norbaitzuk" zabaldu dituzte zurrumurru polit batzu breitainiarren artean. Zentrale nuklearrak jarri nahiean dabilzenek, ziur aski. Baina Posmoguer-ko Nuklear Informazioako batzordeak garbi adierazi dio jendeari: "Zentrale nuklearrak petrolioaren trafikoa deuseztuko al luke? Ez, urtean zehar pasatzen diren 11.000 untzi, bere 400 milioi toneladak jasan beharko genituzke. Eta hortaz gain, nuklear energia". Horretarako ez daude prest breitainiarrak. Herriska, hiri, itsas ertze eta baserrietan ikusten diren kartelak lekuko Breitainia ez da zakar-ontzi bat "Zentrale Nuklearrrik ez" eta ikara ematen duen galdera hau "Poizituak gaur, erradiaktiboak bihar?"

"egiptok saldu gaitu"

Camp Davideko bileran hartutako akordioei erantzuteko osatu zen "Frente Arabe de la Firmeza" deritzaiona. Algeria, Hego Yemen, Siria, Libia eta OLPeK parte hartu dute bertan, erabakiak nahiko gogorrak izanik, eta Egiptorekin politiko eta ekonomiko erlazio guztiak hautsiz.

guztiak, bere desberdintasun ideologikoak alde batetara utzirik, batu dira. OLP, FPLP, "Frente del Rechazo" e.a. Denak aurka agertu dira. Bakoitza bere berezitasunekin. Honela Habacheentzat erru bat izan da Arafat Jordaniara joatea (kontuan izan 1970eko "Iraila Beltza" gertatu zenetik palestinoek ez dutela lur hori ukitu, ez eta Husseinekin mintzatu ere. Iraila hartan Husseinen armadak milaka palestino hil zituen). Baina badirudi Arafatek eta Gadafik egini-ko bisitak zerbaitearakobalio izan duela, Husseinek Camp Davideko batzarra ez baitu onartu.

Modu honetan, EE. BBren ordezkaria den Cyrus Vancen bisitak— epe motzera— ez du ondorio ikusgarri asko izan. Arabear munduko herriaksnahiko baturik agertu dira. Baita "moderatutzat" jotzen direnek ere. Arabia Saudita eta Jordania, alegia. Momentuz "Frente Arabe de la Firmeza"ri ematen diote beren laguntza. Inor ez da gehiegi fidatzen, bainan momentuz gauzak honela daude.

Siria da arabear munduko progresistei buruko min galanta ematen dien estatua. Nahiz eta Camp Davideko bileraren aurkako Batzarre Nagusia bere lurrean ospatu, azkenik Cyrus Vancerekin bost orduko bilera ospatu du. Eta inork ez du ahazten 1977an Egiptok Israelekin akordio batzu izenpetu zituenean Siria izan zela bigarren izenpetzailea.

Siria, EE.BB eta URSSen arteko dantzan jarraitzen da. Badaezpada ere EE BBko senatuak onhartu berria duen ekonomiko laguntzen barruan Siria ere agertzen da. Ekonomiko laguntza hau 1.700 milioi dolarretakoa da, Siariari 90.000 tokatzen zaiolarik, eta beste guztiak Israel, Egipto eta Jordaniaren artean zazitze-ko geratzen badira ere.

Jordaniak nola jokatu du? Nehork ez daki garbi. Baldin onartzen du arabear munduko herriak eskainitako ekonomiko laguntza. Honela, nahiz eta EE BBek berea ukatu ez zen hain gaizki geratuko. Baina Husseinen lagun gehienak Mendebaleko Murrduan daudenez, eta Camp Davideko bilera, batez ere, URSSi oztopoak jartzeko egin denez, itxaropen gehiegi ezin izan...

"Frente Arabe del Rechazo"koen erabaki bat URSSekin harreman gehiago izatea da. Palestinoek ere era berdinean ikusten dute bere gari-pena. Haundi batzuren aurka egiteko, beste haundi batzuren laguntza hartu behar. Eta badakigu laguntza ematen dutenek gero zenbait bete-behar inposatzen dituztela...

nahiko motza dirudi, nahiz eta israel-darrek— beste akordio guztiak arriskuan ikusirik eta hitzak haizeak eramaten dituela oharturik— azken denbora honetan sekulako promesak egin: "Israel está dispuesta a negociar con un consejo nacional palestino que sea libremente elegido: en Cisjordania y Gaza, en el marco autonómico, incluso si los delegados elegidos son partidarios de la OLP" zioen Dayanek orain dela gutxi.

Garbi geratzen dena zera da: lurralde horietan bizi diren israeldar guztiakshan jarraituko direla, estatu honen armada bezala, nahiz eta honen efektiboak s erdira jaitsiak izan...

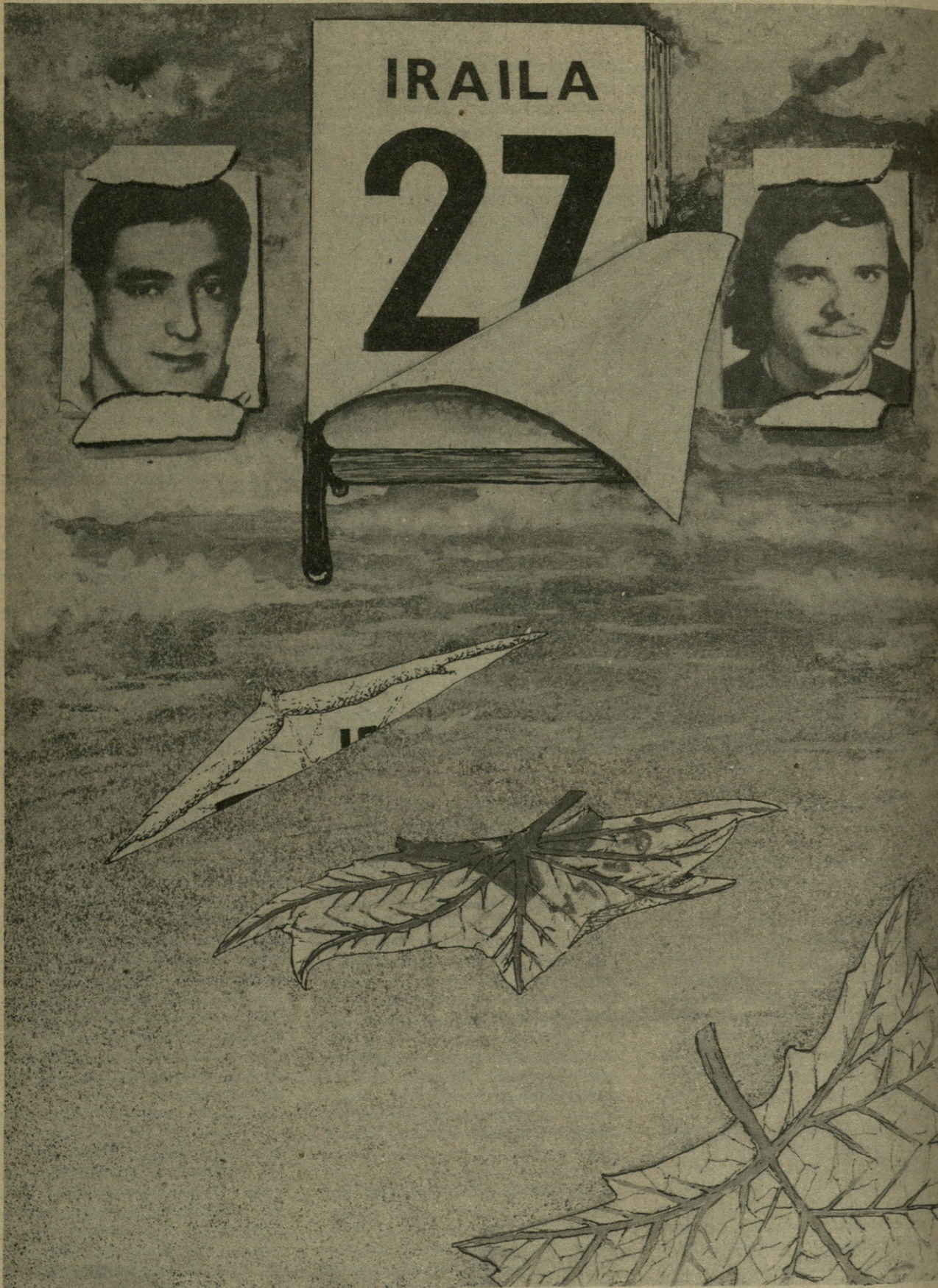
Damascoko batzarre nagusia

Barruan zenbait duda sortu bada ere, beste estatu askotan zatiturik aurkitzen diren palestinoen artean sendotasun oso bat sortu du EE.BB-ek bultzaturiko batzar honek. Talde

"Egiptok saldu egin gaitu" zioten arabear munduko estatu gehienek. Eta beti bezala palestinoak izan dira ikutuenak. EE.BB., Israel eta Egiptoren artean hartutako erabakiak betetzen baldin badira, Cisjordania eta Gazan dauden palestinoek autonomi errejimen bat lortzea baliteke. Inork ez daki zenbaiterainoko autonomia lortzeko posibilitatea duten. Hala eta guztiz, eta kanpoan aurkitzen diren anai guztiak akordio hauetatik kanpo geratzen direla jakinik, barruko palestino gehienek ez dute limosnarik nahi eta Camp Davideko batzarrearen aurka ekin diote.

Baina Camp Davideko partaideek zerbaite lortu dute. Baruko palestinoen artean duda sortzea. Komenigarria izango al litzateke akordio hauetatik ahal dena aprobetxatzea? diote batzuek. Gehienak aurka daudelarik, zatiketa sortzeko posibilitate handia ikusten da. 700.000 palestino bizi dira lurralde hauetan. Lortuko zuten autonomiak

hots!

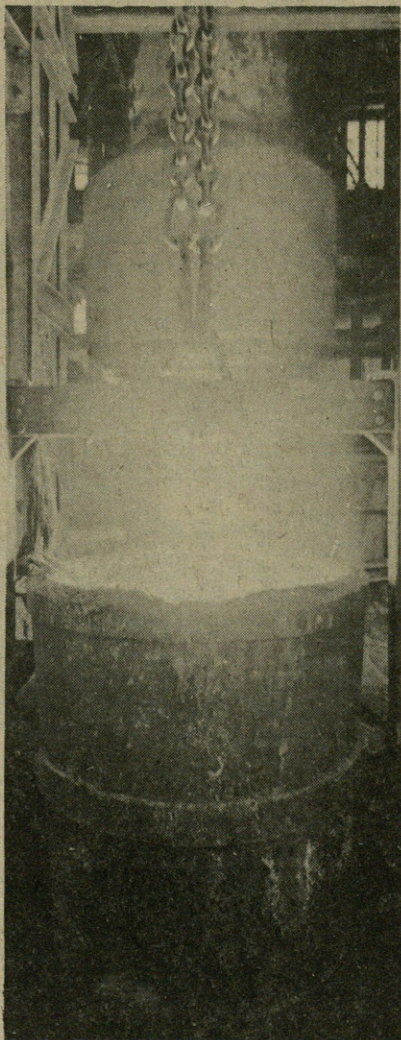
LANGABEZIA GEHIAGOTUZ

Langabezia gutxitzeko edo gehiagotzen joan ez dadin, etengabe-ko neurri hartzeen zurrumurruak entzuten ditugu Gobernutik, baina Estatuko sektorerik edo arlorik garrantzitsuenetarikoa, krisis bizian aurkitzen dira: untzigintza, meagintza, arrantzoa, siderurgia, etab... Gaurko honetan, azkeneko honi lotuko gataizkio; Ensidesa, Asturiasen; Altos Hornos del Mediterraneo, Sagunton eta Altos Hornos de Vizcaya, Bilbon, krisisaren esku beltzaren azpian aurkitzen baitira gaur.

Duela hilabate asko hasi zen arlo honetako arazoa, eta denbora aurrera doan neurrian, handiagotzen ari da. Orain arte eraman den politika, betikoa izan da; erabakiak goitik emateak, honoko hau ekarri du: urte honetako martxotik, Saguntoko langileei ordaintzeko dirurik eza eta Ensidesako zenbait lantokiren (Mieres, Felguera, Avilés eta Moreda) moteltzea. Egoera berdinean aurkitzen dira Altos Hornos de Vizcayako 9.500 langile.

Arazoa sortu zen lehen momentutik, Industri eta Energi Ministeritza eta CC.OO., UGT eta ELA-STV-ko ordezkariak izan dira negoziaketak aurrera eraman dituztenak; Rodriguez de Sahagun Gobernuaren aldetik eta hiru sindikatuak —maioritarioak arlo honetan—. Negoziaketa hauetatik, beti erantzun berdinak jaso dituzte. Krisisa badago, baina langile kopurua gutxitu beharrik ez da egongo. Bestetik, kapitala handitzeko milioi pila baten kredituak eman behar dituztela zurrumurrua zabaldu dute, baina sorpresa handiak eraman dituzte puntu desberdinetan, eta handiagoak eramango dituztenaren beldur dira.

Beti bezala, azken finean lortu nahi dutena, langileen zatiketa da eta kasu honetan hau lortzeko posibilitate handiak daude. Gobernuak esan duenez, krisisa konpontzeko, beharrezkoa dela gaur dauzkagun enpresen berritzea; honetarako "tren de bandas en caliente" deitzen den sistema ezartzeko 32.000 milioiko laguntza emango duela, honela errentabilitatea eta racionalizazioa handiagoak izango omen dira. Baina, non ezarriko dute sistema hau? Asturias, Bizkaia ala Sagunto? Sistema hau ezartzeak, gauza bat finkatzen du: langile kopuruaren gutxitzerik ez dela egongo. Neurri honetan, hiru lekuetan nahi litzateke sistema hau eta batean ezartzeak arrisku garbi bat dakar berarekin: etsai zentralaren aurka burrukatu beharrean, hau da, botere zentralaren aurka burrukatu beharrean, bakoitzak bere ge-

rra bakarrezkoa hastea sistema hori bere lekuan ezar dezaten, Sagunto, Asturias eta Euskadi elkarren kontra jarritz.

Neurri honetan, batez ere asturianoak izan dira arrisku hontaz konturatu direnak eta burruka honen hasiera (konturatu gabe noski) PCAk eta zuzenki Comisionesek hasi du. Langileen aurrean oso erraza da argudioak jartzea: "tren de bandas en caliente" delakoak lanpostuak, inbertsioak eta Ensidesaren etorkizuna su-

posatzen du. Baina Ensidesa sistema honekin geratzeak, Bizkaia eta Saguntoko enpresen lurjotzea ekar dezake berarekin.

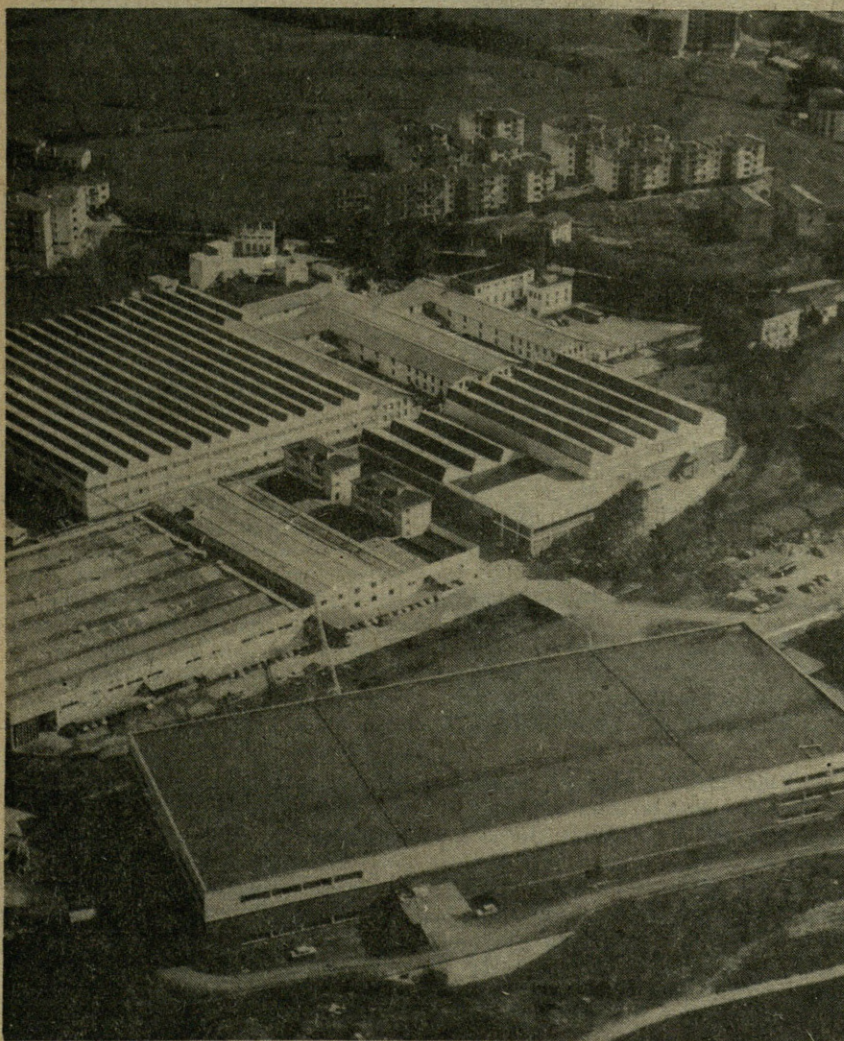
Suertatu diren burrukaldiak, oraingoz motelak izan dira. Irailaren 8an, Baracaldo, Sestao eta Ansio-ko hiru lantokiak 24 orduko geldialdia egin zuten. Rodriguez Sahagunek etengabe esan du, langile kopuruaren gutxitzea ez dela beharrezkoa izango, baina bizkaitarrek sorpresa txo bat eraman zuten hil honen 7an. Hainbat aipatutako langile kaleratzeak hasi zituzten, oso ixilean eta ongi izkutaturik, baina errealitatea hor zegoen eta langileen erantzuna berehala iritxi zen. Langile kopurua gutxi ez dadin, beren esku dagoen guttia egingo dutela agertu dute. Baina Boada, Altos Hornosko presidentea eta Industri eta Energi Ministeritza berenarekin jarraitzen dira.

Krisisa uka ezinezkoa da. Hau mundu guztian ematen da eta Europa bereziki; mundu mailan, eman-kortasuna ehuneko 0,5 jaitsi bada, Europa, ehuneko 4 jaitsi da. Estatu Espainolean, 1974. urtean 15 milioi Tm. irten baziren, 1977an 11 bakarrik irten dira, eta urte honetako askoz gutxiago izango da. Ensidesak urte honetan, 11.000 milioiko galerak izango ditu gutxienez, Altos Hornos de Vizcayak 13.000 milioi eta Sagunto horrela jarraitzen bada, bankarrota egingo du, ondoren nazionalizatua izan daitekeelarik. Datu hau ikusirik, arriskua garbia da.

Untzigintzarekin gertatzen zitzaion bezala, siderurgiarekin, berdin gertatu zaie. Krisisa dagoen lekuak burruka tradizio handikoa direnez, Euskadi, Asturias eta Valenzia, neurri honetan ez da arritzeko ematen dituzten pausoak kontu handiarekin ematea. Baina baita uka ezinezkoa da gaur milaka langile kalean gelditzen ari dela eta hau gehiagotzen joango dela. Zer gertatzen da? Langileen klase konzientzia gutxitu egin dela ala beren ordezkari bezala negoziaketetan parte hartzen dutenek langileen interesak ez dituztela defendatzen? Moncloako Tratoa hor jarraitzen da eta Trato berrietaz mintzatzen den bitartean hainbat jende ezer jan eta edan gabe, kalean gelditzen da. Kasu honetan, sindikatuak garbi adierazi dute: lan-gabeak langileek kobratu behar dutena bakarrik ez dutela negoziatuko, langabezi hori gerta ez dadin beharrezko diren neurriak baizik. Baina esatetik egitera, pentsamenduetatik gertakizunetara pauso handia dago. Baina errealitatea hor dago eta hasieran genion bezala, Estatuko egoera ekonomikoak berririo kolpe handia jasan dezake.

LEITZA ALA SARRIO

Orain urtebete gutxi gora behera Sarrio Cia. Papelera de Leiza, S.A. gaizki zihola zurrumurrua gorputza hartzen hasi zen. Hau oso sinestagaitz egiten zitzaigun Leitzar eta gainerantzeko jendeei. Batez ere lantegi honekin zer ikusia zutenei. Zeren horrelako manio-brak oso familiarrak izaten baitira, batez ere langileak jorrala gehitzeko eskatzen hasten direnean. Holako zurrumurru hauek ondorio onak eman izan dituzte gehienetan entpresarentzat. Langilea bel-dur izaten baita lanpostua galtzeko. Egiten diren eskakizunak nahiz beharrezkoak izan langilieriarentzat, azkenean berak eman izan du amore; aurretik sortua dagoen giroaren arauerara. Beste zurrumurru batzu ere nahiko erabiliak izan dira. Azken urteetan egin ziren inbertsioek ez ote zuten haiengandik espero zen erantzuna ematen.

Sarrio kanpoko nazioetan inbertsio izugarriak egiten aritu da.

Espainiako estatua krisi batetan zegoelarik makina eta fabrika berriak egin zituzten. Fabrika hauetako produktok ez zirela uste hainbat saltzen esaten zen; baita ere Europa krisisan zegoela eta produktok hauen salmentak gutxitzen ari zirela eta kanpoko erosleak ez zutela ordaintzen diru eskasia zegoelako. Gauza hauek guztiek zorraz gero eta gehiago ugaritzea zekartzen eta berehala langilieriarentzat frenu bezala erabiltzeko pretestoa edo harma jartzen zuen entpresariak.

Bainan non ote egia? Entpresaren egoera nahiko larria dela nahiko egia da, langileoi egia honek odola izozten badigu ere. Bainan hori egia dela eta ezin gaitezke patxadan gerra. Pentsa dezagun hemen gure lan postua jokoan dagoela, bai gure familia eta herri osoaren geroa ere.

Entpresa oso errentablea dela esan izan da beti. Nolaz orduan egoera hau? Nor da honen errudun? Erantzun osoa ez badugu aurkituko ere galdera hauei erantzun zehatzagoak bilatzen saiatu behar gara. Galdera hauei erantzutekotan esan beharra dago egin diren inbertsio guztiak langileekin ezertarako kontatu gabe eginak izan direla. Baita hemen krisi egoera oso nabariazzen garaian Sarrio kanpoko nazioetan inbertsio izugarriak egiten aritu dela. Hau bera ez ote kapitalaren "ihesbidea"? Baita esaten da kanpoko nazioetara Sarriok saltzen duen gauza ez duela kobratzen. Nola sal daiteke ordaintzen ez duenari? Hau bera zer ote?... Dena dela, dakiguna langile guztiok lan postuaren eskubidea eta lan horren fruituen ondorioakgureak direla, bainan gizon bakar batzuek beren esku, nahi dutena eginez lan postua bera ere arriskuan jartzen gaituztela.

Oso errentablea dela esan izan da beti

Sarrioren fabrika mila bederatziheren ta berrogeita bederatzigarren urtean hasi zen bere oinarriak ezartzen. Horrela Leitzatik kanpora ziholan jendetzari (Andoaina batez ere) lan bidea eta bizibidea eskaintzen zitzairen. Lantegi hau Leitzan egin zedin; herriak erraztasun berezi batzu eman zizkion; lantegiak egiteko behar zen terrenoa, bera egiteko behar zen egurra, zenbait urtez kontribuziorik gabe, behar zuen ura e.a. Guzti honen aldera Sarriok ere bazuen bete behar bat. Hau da: Lantegi horretan sartzeko Leitzarrak izango zuten preferentzia beste guztien gain.

Hasi berritan izan zuen honek zer ikusirik, bainan gerora azken urte hauetan Leitzar bat baino gehiago bereziki baztertuak izan dira.

Bazterketa guzti hau nori esker?

Sarrioren Leitzako lantegian 1.400 inguru langilek lan egiten dute. Leitzako jende askok lan egiten du baina inguruko herrietako jendea etortzen da gehien bat. Inguruko herrietako jendearentzat Entrepresak autobusak jartzen ditu. Horrela: Tolosara, Donostiara, Iruñera, Goizuetara, Elizondora, tartean dauden herrietarako, Leitzan lan egiten duen jendea eraman eta ekarraziz. Langileak bi hiru eta lau errelebotan lan egiten du eta egunez goizean lau ordu eta arratsaldean beste lau. Emakumeek bi errelebotan lan egiten dute: makineta jendeak hiru eta lau errelebotan; honek zera esan nahi du: igandetan ere makina batzuek lana egiten dutela; eta Fabrika ez dela gelditzen. Mantenimentuko langileak eta bulegoetako jendeak berriz egunez lan egiten dute: goizean lau ordu eta arratsaldean lau ordu, larunbata eta igandea jai eginik, nahiz eta beti egon mantenimentu aldetik zerbitzu gutxien.

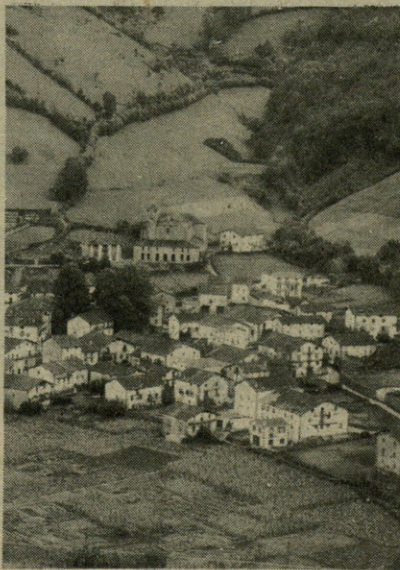
Badago baita ere langile mordo bat Euskalerritik kanpokoa dena, beste herrialdeetatik edo lurraldeetatik (Extremadura, Andalucia e.a.) etorritako jendea, eta orain Leitzan bertan edo inguruko herrietan direnak.

Hasierako arazoa jende eza

Sarrion lana egiten duen jendearen joraleketaz ere zerbaite esango dugu. Sarrioko langileen artean kategori pila haundi bat dago, baina batzuek bakarrik zenbateko irabazia duten gutxi gora behera esango dugu. Adibidez produzioan lan egiten duen jendearen artean: Ofizial 2-1 batek 36.000 pezeta. Espezialista 3-1 batek 33.000 pezeta. Espezialista 1 O.F. batek 30.000 pezeta. Espezialista 1 batek 32.000 pezeta. Peoi batek 31.000 pezeta. Atezain batek 30.000 pezeta. Mantenimentuko jendearen artean Ofizial 1 O.Aux. 46.000 pezeta. Pintore, Linternero e.a. Ofizial 1 35.000 pezeta. Jornal hauk esan dugun bezala gutxi gora behera dira eta Seguritate Soziala kendu gabe. Gainerantzeko jendeak bulegoetakoak eta Faktori buru zainak zenbateko irabazia daukaten ezin genezake esan. Mantenimentuko tailerretako buru zainek 60.000 pezeta gora irabazten dute beintzat. Beste Fabrika askotan bezala emen ere langileen joraleketan mota haundi dago. Zori txarrez hau ezin izan zenbait momentutan langileen onerako. Langile artean mota asko egoteak berarekin ekartzen baitu, tarteko borroka bat. Guzti hau langilearentzat beharrezko eta ona dela pentsatuta jarriko zuen norbaitek

noski.

Sarrioren Leitzako Fabrika hasi zenean bere arazoetariko bat jende eza izan omen zuen batez ere Faktori berriak egin zituztenean. Horrela fabrikak dioenez inguruko herrietara jo behar izan zuen, jende falta hau betetzeko. Eta horrek berehala behartu zuen fabrika, komunikabide batzua jartzea langileentzat. Baina ezin genezake orain horrelakorik esan, azken hiru urte hauetan oso beharrezkosez zenik ez da inor sartu Sarrioren: makina modernoak jende gutxiagorekin lan egiten dutenez, haurren batetan zen jende falta hura orain jende gehiegia bihurtu da. Lehen fabrika lan egiten zuten emakumeek ezkontzen zirenean fabrikako lana utzi egiten zuten. Orain horrelakoak gutxiago dira, gainera lehen emakumezkoek egiten zituzten lan

SARRIO Leitzan egin zedin herriak erraztasunak eman zizkion.

batzuek, orain makinak egiten dituzte adibidez: Selektionadorak e.a. Gaur egun emakumezkoek Sarrioren Leitzako fabrika sartzeko modua nahiko zaila ikusten dutela esan behar.

Orain ez du langile gehiago hartzen

Lehenago esaten genuen bezala azken urte hauetan fabrikak jenderik ez hartzeak, herri mailan arazo handi bat ekarri du. Urte hauetan beren eskolak bukatu dituzten Leitzako gazteak eta lanean hasi nahi dutenak lanik gabe aurkitzen dira eta hautako gazte askok kanpoko herrietara joan behar izan dute lan bila, baina kanpoko herrietan ere ez pentsa erraza denik lana bilatzea gazte hauek.

Izan dira azken urte hauetan erretiroa hartu dutenak eta fabrikak berak eman dienak, baina hala eta guztiz ere fabrikak ez du langile berririk hartu.

Leitzan fabrika hasi zen geroztik biztanlegoa bihalakotu egin da. Lehen baserriar herri bat zena berehala herri industrial batetan bihurtu da. Baserri batzuek oraindik ere irauten dute, baina baserriar asko kalera jaitsi dira. Badira baita ere baserrian jarraitzen direnak eta fabrika lan egiten dutenak. Leitzako jende gehienaren bizibidea fabrika da. Bertako taller txikiak ere lan asko egiten dute fabrikarentzat eta horrela herri guztia lantegi horren arauerara dago indirektoki bada ere. Baina dependentzia hau ez da kasualitatez izan. Honetan Udalaz hitz egin beharra dago. Zeren askotan entzun izan baitugu Leitzara etorri nahi izan duen entpresa bat baino gehiago izan dela. Baina inork ez du ahalmenik izan Leitzan oinarritzeko, honela lan postu berriak sortu gabe. Gaurkoz gainera ez dago posibilitaterik entpresa batsbakarra ere Leitzako lurretan oinarritzeko.

Leitzak badu hala holako "Normas Subsidiarias" deitzen den Urbanismoko plangintza bat. Norma elburuetako bat, industriagintzarako lurraldea ahal zen mugatuena eta Sarrioren egokiena zitzaion tokian markatzea izan zen. Gaur industriagintzarako lurralde osoa Sarriorena!! da. Gertakizun hau oztopo latza da Leitzan lantegi berririk irekitzeko. Guzti hau Udalaren ardurapean eta onespenez osoz eginga da. Bai norma horien onartzea ere herriaren aurka egin zen. La herri osoa altxatu zen Udalaren bortxakeria honen aurka. Tribunal Supremora pleitua eramanez. Lau urte edo gehiagoren burura Udalar eman zion arazoia Madrilgo Tribunalak. Baina eginga hor dago aztertu nahi duenarentzat.

Guzti hau ez da harriztekoa Udalaren jatorria Francoren fruitu onenetakoa dela gogoan badugu. Jose M. Sagastibeltza Alkate zelarik. Hau Alkatetzatik keneraztea ere Herri burruka bat izan zen. Beranduegi izan bezela ere. Azken urte t'erdian hiru Alkate aldatu dira, hiru Kontzejalek dimititu. Udalgintza egoera lotsagarrian aurkitzen da une honetan. Bost Kontzejalek osatzen dute Udaleko batzar mahaia. Hauetatik hiruk ez dute inolako aukeraketen bitartez lortu Udalgintzako eginkizuna. Francoren dedokraziaz baizik.

NOIZ ARTE EGOERA HAU?
LEITZAR BATZUEK

EHGAM ORTZIREN ALDE. Euskal Herriko Gay Askapen Mugimenduak atera berri du agiri bat Donostian, Franzisko Letamendiak kongresoan gayen alde izan zuen interbentzioa babestuz. "A pesar de mi condición heterosexual me manifiesto en defensa de las oprimidas minorías homosexuales sometidas a la Ley de Peligrosidad Social, minorías perseguidas y sancionadas" esan zuen beste gauza batzuren artean Ortizik.

EHGAMek, ezkerreko alderdiek gayen askapenaren alde daudenez gero —beren idatzietan dioteenez—, Kongresoan ere, Letamendiak bezala, adierazi dezatela eskatzen die. Orain arte, ez dute horrelakorik egin.

Bestalde Euskal Herrian homosesualen aurkako prejuizioak nolako indarra duen adierazten du bere agirian EHGAMek, horren kausak ere aipatuz. "La homosexualidad masculina dejará de ser objeto de hostilidad cuando la masculinidad deje de ser considerada superior a la femineidad" diote, eta horregatik bat egiten dutela gayek eta emakumeek matxismoaren aurka.

ESPAINIARA JOATEN BAZARA, KONTUZ. Uste dut gutxienez kontseilu hori emango dutela Juan Karlos Berriri Zubia eta Joakin Olasagasti Olaetxea pasaitar gazteek lagunen bat abiatzen denean. Ez da gutxiagotarako aurtengo oporretan izan duten esperientzia.

Irailaren 6an irten ziren Pasai Antxotik bi gazteok 850 batetan. Andujargo kanpinean, Jaengo probintzian, autoko ikurriña ikusi zietenean aurpegi txarra jarri eta ezin zutela han geratu esan zieten; beraz, hotel batera jo behar.

Irailaren 9an Sevillan ziren Athletic-en eta Sevillako ekipoaren arteko partidua zegoen. Hamabosten bat lagun bildu ziren horra joateko, tartean Jerezen soldaduska egiten ari diren hiru Athletic-eri txaloka hasi zirenean jendeak eraso: "ETA asesina", "matáis a traición", "para qué venís de vacaciones a España", "muerte a todos los vascos", etabar, Zamora jokariaren aldeko ixiltasun minutua ere Iribarren eta ETArek aurkako oihuak egiteko aprobetxatu omen zuen zenbaitek. Bilboko bat jo egin omen zuten.

Ondoren Puerto de Santa Mariara jo zuten eta zona militar batera sartu konturatu gabe.

Gau horretan ordubata tarteak aldera metrailetaz eta pistolaz esnatu zituzten. Honela hasi zen bost eguneko peregrinazioa komisaritik penalara etabar. Hamar gramo hash harrapatu zizkieten, baina berehala ahaztu zituen horik poliziak eta hasi zen ETArek buruz galdetzen. Beste komandoa non zegoen, bonbak non.. Bitartean amenaza, irain eta kolpeak jaso behar.

Hemengo preso izandako batzuei buruz ere galdetu zieten. Txantajea egin nahi izan zieten drogak edo dirua eskainiz.

Puerto de Santa Mariako penalean hamar preso sozialekin aurkitu ziren, eta eskerrak horiei hobeto egon ahal izan ziren. Etxera telegrama bat bidali, abogaduekin harremanetan jarri... Hilaren 20ean utzi zituzten kanpoan. Momentu honetan ez dakite garbi askatasun probisionalean ala erabat libre aurkitzen diren.

Poliziak Donostiatik segitzen ote zien susmoa ere badute bi mutilok. Bidean pare bat topatze izan zituzten gero sospetxarazi zizkietenak.

BARRUAN ERE BADA BERRIRIK. Alberto Mendiguren, Baionan preso zegoen eibartar gaztea askatasun probisionalean irten dela jakitearekin batera, badira ez hain notizi onak gartzeletatik. Juan Rego Vidalen bizitza arriskuan dago 30 egunez daraman gose grebarengatik. Jakina denez, Madrilgo Hospital Penitenciario delakoan aurkitzen da. Bere egoera salatzearen Intxaurrondon sentada bat egin da baina orain arte ez da beste ekintzarik aurrera eraman.

Bestalde, Burgosa eramanak izan ziren Iruñeako presoak ere gose greba bat hasi dute, Martin Antxustegi euskal presoak ere batu zaielarik. Beste gauza batzuren artean Iruñeara itzuliak izatea eskatzen dute.

Sorian beste euskal preso bat aurkitzen da bakar bakarrik: Josu Gonzalez Istillarte. Joxe Luis Salegi Elorza berriz, hilaren 19an mugan zauritua izan zena, Martutenera eraman dute. Irten baino sartu gehiago egiten dira; beraz, zerrenda gora doa.

Mugica Herzog acusa a Arzalluz de arrogante

"Las últimas noticias de Euzkadi son alarmantes. Prosiguen los asesinatos. Noticia no menos alarmante son las palabras de Xabier Arzalluz, en Vitoria, con motivo de la celebración del día del Partido Nacionalista Vasco", declaró a Efe el diputado socialista Múgica Herzog.

"La arrogancia que pretende convertir al PNV en la expresión de Euzkadi sólo puede encubrir la debilidad de quienes el 15 de junio de 1977 obtuvieron menos apoyo popular que nosotros.

Nosotros, los socialistas de Euzkadi, somos su partido y también somos los herederos de esos espléndidos liberales vascos que, en el siglo pasado y frente al absolutismo, convirtieron a Bilbao, Pamplona, San Sebastián y otros pueblos en bastiones de la libertad. Que esto lo sepan todos", terminó la declaración de Enrique Múgica.

Unas 120.000 personas en la fiesta del PNV

BAI PELLO, ZAHARTZEN ARI GAITUK

Gure aitamek guda garaiko abenturak kontatzen zizkigutenean, afalondoan, gazte-gazteak sentitzen ginen; orain berriz, 1966 inguruko urteetan Donostiko Boulevarden ehun bat tipok osatzen genituen manifestapenak gogoratzean (ai Manzanas ai Manzanas) eta seme-alabari, afalondoan, roiloa sartzen hasteko gogo bizia sumatzean...

BAI PELLO, ZAHARTZEN ARI
GAITUK.

Kubala se olvidó de los vascos

PSOE IKARAZ

"Alderdi Eguna" erabateko garaipen bat izan zen PNVrentzat. Ongi agertu zen Olarizuko zelaietan alderdi honen indarra. Frogarik garbiena hau ikusteko, PSOE, PC(Euskadikoa) eta Madrilen erreazioa izan da. Izan ere, ikara eragin zuen toki askotan PNV-ek bilerazi zuen jendetzak.

"Alderdi Egunaren" eragina izugarrikoa izan da. Festa hori bukatu eta ordu batzutara, hurrengo egunean bertan, PSOE-k bere euskal senatore Agirianoren bidez, garbi azaltzen zuenez zuela defendituko PNV-ren foruei buruzko enmienda. Era honetara, inoiz baino gogorrago sendotzen zen UCD ea PSOE-ren arteko konsentsua. Nahiago izan du beraz PSOE-k azken momentuan nazionalitateen eskubideak moztu zituen UCD-rekin, PNVrekin baino.

Beldurra eman dio PSOE-ri, du-darik gabe, PNV-ren arrakastak Olarizun. Eta aspalditik mantendua zuen isiltasuna berehala hautsi du. Sozialisten erantzuna oso gogorra izan zen, bainan badirudi aurretik

prestatua zutela, eta aitzakitzat hartu zutela PNV-ko buruek esandakoa. Izan ere, nahiko ulergaitza zirudien, PSOE-ren laguntza foruak aurrera ateratzeko ahaleginetan. Aldi berean, garbi geratzen da PSOE-ko senatoreen botoak, PNV-ren enmiendaren alde, UCD-k egindako "okerra"-rengatik izan zirela, "bihotzerrea" oraindik pasatu gabe zutelarik.

Seguraski, aurretik erabakia zuen PSOE-k PNV-rengandikako baztertzea. Izan ere, arrazoiak nahiko ahulak izan dira. Esate baterako, Mugica Herzog ez da gauza PNV-ren hitzak salatzeke, berau ez dela euskaldun guztien errepresentantea esanez; zeren eta, berak ere hamaika aldiz hitz egin du guztion izenez eta hau okerrean, Madrilen eta Madrilgo ko-

munikabideetan. Esate baterako, hortxe ditugu bi elkarrizketa famatuak. Batean, Loiolako koarteletera etorri zenean, eta "aquí en Eukadi el ejército se encuentra como en su casa" esan zuenean, eta bestean "en Euskadi la mayoría de la gente es partidaria del voto afirmativo a la Constitución" deklaratu.

Bestalde, konprenigarria dugu PSOE-ren joera, kontutan hartzen badugu bere burua justifikatzeko premia zuela hurrengo larunbatean egiteko ziren PNV-ren enmiendaren aldeko manifestaldiei buruz. Baita ere justifikatu. Hona hemen Txiki Benegasen hitzak: "Unas Constitución no puede hacerse en base a manifestaciones y movilizaciones populares. Es más, para el bien feliz de la enmienda vasca el salir a la calle es contraproducente porque sin duda, el Gobierno va a ponerse nervioso". Ahaztu egin du diputatu honek Gobernuak ez duela larritasunaren beharrik nazionalitateen eskubideak urritzeko azken momentuan, azken "konsentsuaren apurketa"-n ikusi zen bezala.

"Alderdi Egunaren" usaia Madrilaino iritsi zen. Baita ere euskal arazoaz hainbat aldiz aritzen den "El País" egunkariraino. "Apenas veinticuatro horas después de que Xabier Arzallus, del PNV, inflamara a las masas en Vitoria, dos guardias civiles morían asesinados en San Sebastián...". Honela hasten zen joan den astearteko editoriala egunkari honetan. Kontutan hartzen badugu "El País" Madrilgo egunkaririk "ezkertiarrena" dela, eta bera ere, lehenengo momentutik PNV-ren enmiendaren kontra kokatu zela, pentsa dezakegu beste egunkarien erreazioa. "El País"-ek ezin du gogorrago jokatu: "Que el PNV haga lo que quiera. Sus electores son ya mayores de edad".

Guzti honetatik, badago gauza garbirik. Bata, eta inportantea, PNV-k ez duela foruei eta kontzertu ekonomikoei buruz amore gehiegirik eman, eta beraz, hau gertatuz gero, ezin izango duela gero atzera jo. Konstituzioaren baiezkokoak, PNV-ri dagokionez, baldintza garbiak ditu orain. Bestalde, garbi dago, baita ere, prest dagoela PSOE baiezkoka emateko, PNV-ren enmiendak porrot egingo balute ere.

Nabarmena izan zen ere "Alderdi Egunean" Arziluzen kemena hitz egiterakoan. Garaikoetxearen eraso gogorra bezperan gertu bonba jarri zutenen kontra, eta batez ere PNV-ko militanteen erantzun leiala, alderdiaren deia erantzetik.

F. IBARGUTXI

GAUR MALVILLE, BIHAR...

Urte bat besterik ez da pasa Malvilleko nuklear zentrolearen aurka 60.000 pertsona manifestatu zirenetik. Iaz zen, baina Super Phénix superregeneradorea eraikitzen ari direnak aurrera eramaten ari dira bere lanak. Oztopoak ere badituzte. Hildako bat, 3 elbarritu, ehundaka zauritu eta eskualde oso bat ikaraz bete zuen frantzes polizien konportaera inork ez du ahortzi. "Aujourd'hui Malville, demain la France! Livre Noir" da gertakizun guzti horien bilkura, frantzes estatuko alderdi, sindikatu eta prentsaren konportaera azaltzen duen liburua. Baita herritar guztien laguntza, nuklear zentroleen aurkako jarrera eta internazionalismoa. Etxean dugun arazoa kontuan izanik, eta besteekin eginiko burruketatik zerbait ikasi dezakegulakoan, hona hemen "Collective d'Enquête" k eginiko liburutik ateratako datok.

AUJOURD'HUI: MALVILLE

DEMAIN: LA FRANCE

OWEN MALVILLE ANTI-NUCLEAIRE, ROCKY ALPES
SOUTIEN: D'ADRESSES A: G. DAVID
CEP 21 004 63 PARIS.

Baketsuak izan nahiz

1.977ko Uztailaren 31. Goizeko 7ak 60.000 pertsona aurreratzen dira Super Phénix superregeneradorea-runtz. Sei hilabete luze pasa dituzte manifestazio hau prestatzen, deba-teak eta hainbat iniziatiba aurrera eramanez. 15 egun lehenago "prentsa haundia" behartua aurkitu zen izenburu bikainetan Super-Phénix aipatzera, nuklear zentrolearen aurkako jarrera eta hauen inguruan dagoen mugimendu guztia. 60.000 pertsona hauen ekintza desfile bat baino askoz gauza haundiagoa izan zen: indar erakusketa bat. Bazekiten Malville eta EDFren atzetik frantzes gobernua eta honen polizia zegoela. Ez zuten ahortzi 1.976an hartutako "erantzuna". Hala eta guztiz, manifestazioan parte hartzen zuten guztien gogoan zegoen hau oso haundia eta zabala izatea. Baita lortu ere: han batu ziren toki guztietako anti-nuklearrak, bakezaleak izan ala ez, nuklear zentrolea jarri behar zuten eskualdeko bizilagunak, nekazariak, sindikalistak, ekologistak eta ezker-tiarrak. Jende gehiena independientea zen. Manifestazio baketsua planteiatu zen. Baina demokrata deritzen den estatu bateks terrorista mailan erantzun zion manifestaldi tradizio-nal honi.

Manifestatzaileen etsaiak

Malvilleruntz abiatu ziren guztiek bazituzten etsaiak. Alde batetik EDF, frantzes estatuko elektrizitate-aren monopolioa; multinazionalak, Petroliairen elkarteak, PUK, Empain-Schneideren taldea e.a. "Tout nucléaire" a ondasun publikoaren ize-nean.

Garbi ikusten zuten nuklearren aurkako komiteetan zeudenek honen arriskua: "Sea civil o militar, lo nuclear es la invención más elaborada en la que convergen todas las tendencias autoritarias en los dominios de lo militar, lo político, lo social, lo ideológico. Este es el monstruo que tenemos cara a nosotros en Fau-verges. Como en los tiempos feudales, nuestros impuestos servían para financiar una política que nosotros no queríamos, un ejército de policías encargados de proteger esa política, una justicia que legaliza todo eso".

Baina hala eta guztiz, 1.977ko Uztailaren 30en 60.000 pertsona abi-

atzen dira Malvilleruntz, bortxakeria-rik jasan beharrean ez direla aurkituko espero. Goizeko 9etan iristen dira prefektoak-frantzes gobernuaren izenean—debekatuta dauzkana lurraldeetara. Kilometro batzua aurrutirago dago Fauvergeseke herri txikia. Eta gertu, oso gertu, aurkitzen da polizia. Milaka batzua manifestatzaile bakarrik ausartzen dira poliziek inguratutako lurraldetan geratzeko. Baina bere atzetik, bide guztiak beterik, milaka asko jende daukate. Manifestatzaile batzua harmatuak daude makila, burnizko barraz, koktelez eta harriz. Garbi dago "harma" hauekin frantzes polizia ezin zutela menderatu. Baina poliziak tiroz eraso zuen. "Miles de granadas ofensivas, lacrimógenas, y de cloro. Después, la carga" gogoratzen dute lekukoek.

Poliziak hiru ordu iraun zuen gorago aipatu dugun moduan erasotzen. Ondorioak ezagunak ditugu: hildako bat, hiru elbarritu, ehundaka zauritu... Beranduago, arratsaldean, jendearen atzetik hasi ziren. Handik kilometro batzuetara atxilotu zituzten 34 pertsona, hauetatik 12 prozesatuak izango zirelarik.

Oposizio tradizionalaren konportaera

Gertakizun triste honen ondorioz "Aujourd'hui Malville. Demain la France! Livre Noir" idatzi dutenek honela ikusten dute frantzes ezker tradizionalaren konportaera: "Nuestra victoria es a la vez incompleta con Vital, los heridos, los detenidos. En todo este asunto la vieja izquierda ha sido simplemente consecuente con ella misma. Su decisión de dejarnos hacer sin apoyarnos de cara a la formidable máquina del Estado demuestra su negación a enfrentarse realmente con el poder y su aceptación de la lógica de que lo nuclear es provechoso. El interés que ella nos aportó es puramente electoralista. Y si participa algo en la campaña antinuclear lo hace de una manera puramente local".

Eta ez dirudi hitzegiteagatik ari direnik liburuaren egileak. Froga bezala aztertu beharrean gaude ezker honen aldetik hartutako erantzuna: "Estado batek bere politika inposatzeko behar dituen bitartekoak erabili behar dituela ulertu behar duzue; gizartea defendatzeko polizi indartsu bat behar duela". Hortaz gain, PSF eta PCFek ez zuten batere parte hartu kanpainen zehar, aldiz, zenbait herritako komiteek bere agerpenak argitaratu bazituzten ere.

Super Phénix deritzaion superregeneradore nuklearra, Creys-Malvilleko herrien lurraldetan eraikitzen ari da. 1.200 megawatio ditu, sodio likidoaz hozten delarik. 1.974eko urtean hasi zen honen inguruko arazoa. Eraiki nahiean zebiltzela jakinik, jendea mugitu egin zen eta Abuztuaren 16an lehen inkesta bukatuta zuten. Inkesta honen ondorioa oso garbia zen: ezetza! Gainera, lege aldetik ere behar zituen gauzak bete gabe zeuzkan.

Baina orduan, EDFek obrak hasi egin zituen. Nuklearren aurkako zenbait jendeak haizitara jo zuen. Eta nahiz eta Frantziar "Calidad de Vida"ren ministeritza bat eduki, epaileen erantzuna hauxe izan zen: "la calidad de vida no está prevista por el registro del derecho en materia de libertades públicas fundamentales", hauzia galdu zutelarik.

1.976 arte gauzak nahiko lasai jaoan ziren Super Phénix eraiki nahiean zebiltzenentzat. Baina urte honetan nuklearren aurkako erakundeak mugitzen hasten dira "Radio-Active" irratia martxan jartzen dutelarik: "para los que prefieren las actividades de la radio más que la radioactividad" adierazten zuten. Baita aldizkari bat ere "Super Phlox" izenez. Poliziak zenbait ekin-tza egiten dizkie, irradi eta aldizkari horietan lan egiten duen jendea atxilotuz, baina, hala eta guztiz, entzule eta irakurle asko lortzen dute, nuklearren aurkako mugimendua hedatzen delarik.

Urte honetako Ekainaren

10ean PSren zenbait federazio ere nuklear programaren aurka agertzen da. Egunkarietan ere ideia berdineko zenbait eskutiz hasten da azaltzen, Uztailaren 3an "Le Monde"n argitaratutakoa bezala: "No a Super Phénix" CFDT, PSU, PS eta Ekologista komiteek izenpetzen zutelarik. Udako bilkura prantatzen ari dira. 20tik 30.000 pertsona biltzea espero dute Malvillen. Helburua hauxe da: eperik gabeko denbora batetan Malville inguruko lurraldeak hartzea, EDFek zentral nuklearraren obrak geratu arte.

1.976: Malvillen egurra

Gobernua zeharo kezkatutik dago. Honelako erantzunik ez du nahi. Horregatik bere agintea erabiltzen du eta Malville inguruko alkate guztiak debekatzen dute martxa hau. Uztailaren 4a iristen da. Oztopo guztien gainetik 15.000tik 20.000ra manifestatzaile biltzen da. Baina debekatuta duten lurraldeetara sartzen hasten direnean, poliziak gogor erasotzen die. Kanpingetan geratzeko erabakitzen da. Handik egun batzuetara CRS 5 konpaini sartzen dira hauetan, eta manifestatzaileak alde egitera behartuak ikusten dira. Zaurituak, atxilotuak, poliziak egindako triskantzak... Hau da frantzes gobernu demokratik nuklear debate bat bakarrik eskatzen dutenei ematen dien erantzuna.

Hortik aurrera manifestazioak argitzen dira, han eta hemen. Informaziorik ematen ez dutenez, "zenbait" jendeak lortzen ditu prefektu-

Malvilleko batzarre nagusia.

Creys-Malvilleko superregeneradorea

CRSak Malville bigarren aleman inbasiotik salba nahiz.

ran gordetako paper batzu, prentsari azaltzen dizkietelarik. Nuklearren aurkako zenbait militante atxilotu eta epaituak izatendira "lapurreta" hauengatik. Aldi berean eta Iséreko Kontseilu Orokorra antolatutako debate ondorioz Super Phénix, nuklearren aurkako komiteak, diputatuak e.a.ek parte hartzen dutelarik, Kontseilu honek zera erabakitzen du: "sobreparar la construcción de Super Phénix esperando a un debate parlamentario claro". Isére munizipio bat besterik ez denez, nahiz eta beste munizipio batzu ere era berdinean agertu frantzes gobernuak ez dio kaso haundirik egiten eta obrak jarraitzen dira. 1976ko azkenaldian Ginebrako "Centre Européen de Recherchers Nucleaires" en lan egiten duten 1.300 ingeniario, fisiko eta teknikok, frantzes, aleman eta italiar gobernuak bidalitako gutun batetan nuklear zentralen honen aurka agertzen dira.

1976ko urtearen zehar aurrera eramaten diren burruka guztiak baketsuak dira. Baina EDF, gobernu eta honen polizien jarrera ikusirik, 1977aren hasieran antinuklearrek ere bere defentsarako erabaki batzu hartzen dituzte. Otsailaren 20an biltzen dira Moresteleko herrian, eta urrengo hilabetetan egingo dituzten ekintzak aztertzen dituzte "Legítima Defensa contra Super Phénix" aurrera eramatea erabakiz. Hortik aurrera, defentsa linea hori izango da garrantzitsua. Nekazari eta nuklearren aurkako jendeak osaturiko piketeak nuklear zentralen lan egiten duten langileekin mintzatzen dira, lan hori uzteko eskatuz, enpresa barnean eta ingu-

ruetan kortozirkuito ugari sortuko da, zenbait ordenadore okupatuak...

"Super Phénix inguratu"

Frantzes estatuko elektrizitatearen monopoliak, EDFek, Malvilleko lurralde guztia atrintzeratu egin zuen, elektrizitatea pasatzen zen hari-ekin inguratuz, hauen inguruan alambre sare arantzauna jarritz, eta poliziak zurrak jarritz. Nuklearren aurkako mugimenduan zeudenek hau dena bazekiten. Horregatik hasi ziren garraiogailuak erasotzen, eta EDFek jarritako zergetatik ehuneko 15 kentzen, diru hau beraien gastoak betetzeko erabiltzen zelarik.

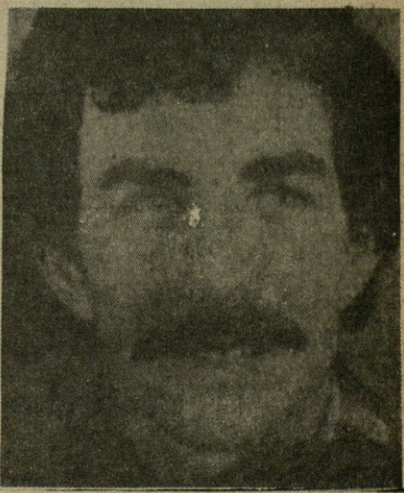
"Brockdorf-eko aleman ekologistek bere gobernuari atzera botatzera behartu badiote, guk zergatik ez Super Phénixena ankar gora botatu" galdetzen ziren, lan guztiei oztopoak jartzen saiatuz. Aldi berean manifestazioak ugaritzen hasi ziren. Maiatzean Grenoble eskualdeko 504 zientifikok eskutiz bat bidali zioten Errepublikako lehendakariari Super Phénix zentralaren aurka zeudela adieraziz.

Kanpaina oso honen helburua hauxe zen: 1977ko Uztailaren 30-31 egunetan egin behar zen konzentrazioarako giroa ondo prestatu. Mundu guztieren gogoan zegoen NERSak -Super Phénix eraikitzen ari zen elkar-teak- amenazatuta zuen jendea 5 milioitik gorakoa zela. Horregatik, NERSaren bulegotik "hartu" zuten hainbat dokumentazio. Baina justizia beti aberatsen alde egoten denez gero, gauzak ez ziren pentsa bezain ondo irten.

Super Phénix eraikitzea ilega-

la zen. Baina inongo hauztegiak ez zuen ordurarte hori adierazi. Orduan, Naturaren Defentsarako zenbait elkartek EDF hauzitara eramatea erabakia zuten. Lege barruan zegoela baieztatuz, "Super Phénix de utilidad pública" deklaratu zuen gobernuak. Bazirudien burruka hau ere irabazita zegoela. Baina, alferrik. Maiatzaren 5ean eman behar zuen juezak bere erabakia. Hil horren 3an Raymond Barrek izenpeturiko dokumentu batetan frantzes gobernuak "de utilidad pública" dela Super Phénix adierazten du eta hauzia galtzen da.

Errepublikako lehendakariak ere, herriaren kezka oharturik, zerbait egitea pentsatu zuen, eta Pierrelatten dagoen uranio-saberasteko enpresa bisitatzea joan zen. Eta Giscarden deklarazioak mundu guztia-ri arima hostu zuen: "desde 1968, fecha de la entrada en servicio de las primeras centrales nucleares, no ha habido ningún muerto, mientras que en el mismo tiempo 1.200 mineros desaparecieron". Modu horretan garbi geratzen zen frantzes guztientzat ikatza eta petrolioaren energia nuklearra baino askoz txarra goa zela, eta inongo erreferendun-ik ez zela behar hori jakiteko.

Vital Michalon

Gobernuaren ofentsiba

Uztaila inguratzen ari zen bitartean, gobernuak hasi zen prebentzio-ko pausoak ematen. Maiatzaren 30ean Moresteleko alkateak argitaratutako gutun irekiak garbi adierazten zuen nondik joango ziren tiroak; nuklear zentralen honen aurkako manifestazioak "benetazko probokazio" bat bezala jotzen zuen eta inguruko prefekto eta alkate guztiei parte hartu nahi zuen guztien aurka gogorki erasotzeko dei eginez.

Baina manifestazioa aurrera jarraitzen zen. Britainian 40 pertsona udaletxean sartu ziren Pelleringo nuklear zentralean dokumentazio guztia errez. Ekintza honen ondorioz 5 nekazari atxilotuak ziren. Ekainaren 26an enfrentamentu gogorak izan ziren Pelleringo nuklear zentralean inguruetan, alde batetik CRSek eta bestetik nekazariak eta herritarrak egon zirelarik.

Parapolizia indarrak ere erabiliak izan ziren, jendea beldurra sartu nahian. Malvilleko komitearen aurkako lehergailua eta Uztailaren 13an EDFek Fessenheim inguruan zeuzkan lurraldeetan botatako koktelak eskuin indar hauenak izan ziren. Azken "ekintza" honetan Fribourg-eko aleman gazte batek biziki erreta bukatu zuen, eta beste asko zauriturik.

Ordena publikoa gordetzen dutenek ere bere neurri partikularrak hartu zituzten. Uztailaren 25etik aurrera Super Phénix eraikitzen ari zen tokitik 6 kilometrotan guttienez kanpigna debekatu zuten. Kontrol ugari bide guztietan, helikopteroak, kotxe anfibioak, parakaidista regimendu bat eta Paristik ekarritako matxinaden aurkako brigada bat konzentratuak izan ziren Malvilleko lurraldeetan. Eskualde honetako bizilagunek biziki protestatu zuten, baina alferrik.

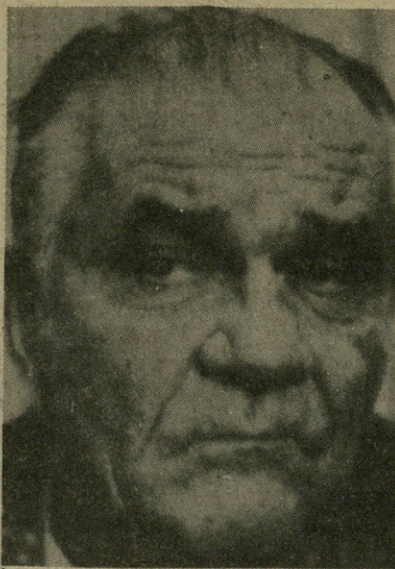
Bestalde, EDFek ere bere "ofensiba" partikularra hasi zuen. Honela Super Phénixen aldeko propaganda argitaratu zen estatuko aldizkari askotan, sozialistenak eta komunistenak (PS, PC) barne zirelarik.

Aleman bigarren inbasioa

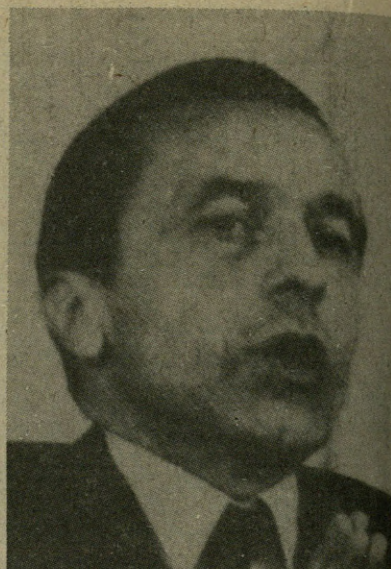
Gobernuaren propaganda ondo aztertua zegoela dudarik ez. Jakina da poliziei, egun batzu lehenago, Broekdorf-eko manifestazioaren filmak pasa zizkietela. Honela, propaganda, guztia alemanen aurka eratu zen. "C'est la seconde invasion allemande depuis 39!" oihukatzen zuen Moresleko alkateak. Hau dena kontuan harturik, ez da harritzekoa Uztailaren 29ko gauean gertatutakoa Morestel inguruko kanpigitan. Gehienbat alemana zen kanping horietan zegoen jendea, nahiz eta suizoak, belgak eta italianoak ere han egon.

Poliziak rastreo bat egin zuen. Bazirudien lo egiteko posibilitatea izango zutela, handiks ez zituztela botako. Baina 30eko goizean, 6etan kanping guztia inguraturik aurkitu zuten. Poliziak, ezer esan gabe, gogor eraso zieten. Ikaraz beterik, jendea ihesi hasi zen. Zenbaitzu mugaz beste aldera jarriak izan ziren.

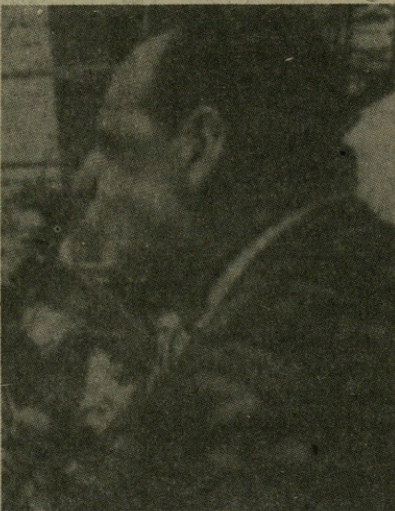
1.977ko manifestazioan parte hartu zutenak lehengo urtekoak bai-

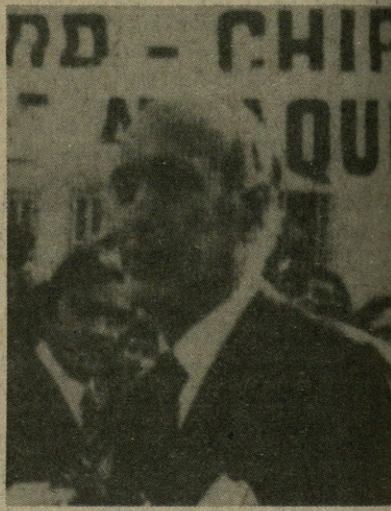
René Jannin, Isèreko prefektoa.

Christian Bonnet, Barne Arazoetako ministroa

Raymond Barre, ministro nagusia

Giscard d'Estaing, Errepublikako lehendakaria.

Hauk dira Malvilleko gertakizunen arduradunak. Baina zigorrak ez dute izan...

no gazteagoak ziren. Haurrak oso gutxi. Bazekiten zertara zihoazen... Tentsioa pil-pilean zeogen 30 horretan. Arratsaldean, batzarrean, denetarik eztabaidatu zen. Alemanek gogoriki erantzun zieten utopiko planteiamenduz adierazten zirenei. Berak ondo frogatua zuten CRSen konportaera. Azkenik, euria goian beran zutelarik, lo egitera joan ziren, nahiz eta zenbait lagun bigilantzia gordetzen utzi. Denok zekiten 31ko eguna oso luzea izango zela...

"Les flics, les flics".

Baita goiz hasi eguna ere. Goizeko ordubetan bigilantzian zeudenak esnatu zuten jende guztia, "les flics, les flics..." oihukatuz. Han zeuden.

Polizi multzo haundi bat. Mundu guztia jeiki eta euriaren azpian egon behar. Probokazioa besteriksez zela konturaturik, hurrengo egunekosmanifestazioa izorratu besterik ez zela egingo pentsatuz, jendea baketsu mantendu zen. Ez harri bat, ez erantzun gogor bat... Goizeko 3.30ak arte. Urez pasatu, lo egin nahian, manifestatzaile guztiak dendetara itzuli ziren...

Lo egin gabe, hotzez, goizeko zazpiretan abiatu ziren (ordurako poliziak lan ugari egin zuen, baserriar askoren etxeak miatuz). Hiru martxa, Super Phénix zegoen tokira iritsi nahiz. Hiru martxa Malville-runtz. Baso eta zelaiak pasaz, kilometroak eta kilometroak ibiliz, helikopteroen soinuak hausten zuela

Arnasik ezin zen hartu: granadak, lakrimogenak...

isiltasun ikaragarria, 60.000 mila pertsona. Euria goian behera. Polizien arrastorik ez. Debekatuta zegoen lurraldeetara iritsi zirenerako jakin gabe, eguerdia zen.

Fauvergeseko herriaren inguruetan agertu zen polizia. Manifestazioaren buruan zeudenetatik batzu beraiekin mintzatzera joan ziren. Ordenakzitu zela izan zen erantzun bakarra. 60.000 pertsonetatik gehienek manifestaldi baketsua nahi zuten. Bai alferrik! Ezer esan gabe hasi zen polizia erasoka: granada ofensiboak, lakrimogenoak, klorozko bonbak, a. Jendea ihesi ero antzera. Talde txiki batzu bakarrik zeuzkaten harmekin ausartu ziren poliziei erantzuten. Anarkistak zirelas zioten batzuek, baina haien artean poliziak bidalita-

ko zenbaitzu ikusi zituztela esaten dutenak ere asko dira.

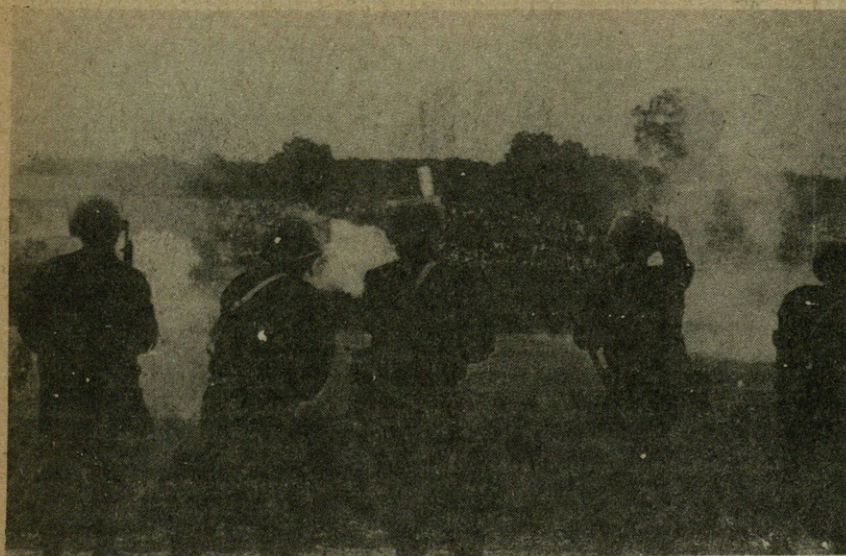
Dena dela, koktel batzu bota besterik ez zuten egin. CRSek su eta ke soro, baserri, kotxe, eta basoak kez bete zituzten. Ezin zen arnasik hartu, eta jendea zeharo izutirik zebilen. Arto zelai batzuetara bota zuten granada pilo bat. Nekazariak, zeharo haserreturik zeuden "Zergatik bota artoen gainera. Zergatik ez utzi manifestazioa egiten?" zioten.

Vital Michalon, elbarrituak...

Jendea zeharo blokeaturik aurkitu zen. Etxeetan ezin zen sartu, poliziak hartuak bait zeuzkan Hamai-ka jabe ere manifestazioaren erdian aurkitu zen, arratsaldeko zazpirak

arte kalean edo basoetan ezkutaturik ibili beharrean. Baina polizia ez zegoen pozik. Praktikarekin tiroa hobeagotu zuen, eta geroz eta gertuago sentitzen zituzten manifestatzaileek granadak. Zenbaitzuk, arriskua gainean ikusirik, eskuz erantzuten hasi ziren. Kez inguratutik, apenas ezer ikusi gabe, negarrez, bidexka guztiak pasa eta berrirostoki berdina etorri beharrean aurkitzen ziren.

Eromen luze eta gogor honen ondorioz, Vital Michalon, 25 urteko mutila eraila izan zen. Bi aleman elbarrituak, anka eta besoak galduriko jendea, zauriak, eta kolpeak hartutako asko... Baita atxilotuak ere. Ilunabarreko zortzietatik aurrera "gizonaren atzetik" hasi zen polizia. Batez ere alemanak nahi zituen, berak

Baketsua nahi zuten manifestazioa, baina gobernuak guda bat antolatu zien.

hainbeste zabalduriko inbasioa egiazkoa zela frogatu nahiean.

Harmak ez dute minik egiten

Vital Michalonen heriotzak ondorio arraroak izan zituen. Autopsia egin ondoren, 24 ordutik sekretoan gorde ziren konklusioak. Gero, Roy Colonela-k —Isèreko gendarmeriaren erresposnablesak— garbi baieztu zuen “les grenades offensives sont inoffensives” eta denak pozik geratu ziren. Malvillen elbarrituetako batek, gutun ireki batetan, eskerrak bidaltzen zizkion gizon aipagarri honi: “Entonces, es verdad, son inofensivas? Qué alegría he sentido al oír por la radio esta declaración tras la autopsia de Vital. Porque, sabe usted, sus granadas me han desmenuzado

la pierna derecha”.

Horregatik, frantzes polizia erabiltzen dituen harmek arriskurik ez dutelako, zaurituak zeuden tokietan inguratzeak hainbeste oztopo jarriko zuten... Horregatik zauritu bati laguntza emateagatik beste jende asko zauritua gertatu zen...

Baina Malvilleko manifestazio baketsua ankaz gora botatzea lortu zuten. Giscard d'Estaing, René Jannin Isèreko prefektoa, Raimond Barre lehen ministroa eta Christian Bonnet barne arazoetako ministroa dira gertakizun guzti hauen antolatzailerak. Pozik geratu ziren. Baita beraien lagundutako jende eta talde —nahiz eta oposiziokoak izan— guztiak ere.

Hildakoa eta zaurituak kenduz gero, hona hemen Malvilleko

manifestazioaren ondorioak: 60.000 pertsona; 31 atxilotuak; 12 detentatuak jarraitu beharrean; 8 Bourgoinean zigortuak; 6 Grenoblen zigortuak... 60.000 pertsona horietatik 3.000 bakarrik ziren arrotzak. Detentutako jendeen artean berriz, 31tik 24 arrotzak ziren. Zigortuak izan zirenetik Bourgoinean 5 aleman eta Grenoblen beste bost...

Ez duzue dena irabazi

Super Phénix aurrera doa. Beste burruka haundiagoa ez bada egiten, frantzes estatuko oposizio guztia ez bada egiten nuklearren aurka, Super Phénix Malvillen gainean eraikiko da. Eta burruka hau irabazi ondoren, gobernuak beste zentral asko eraikitzeak prest egongo dela jakina da.

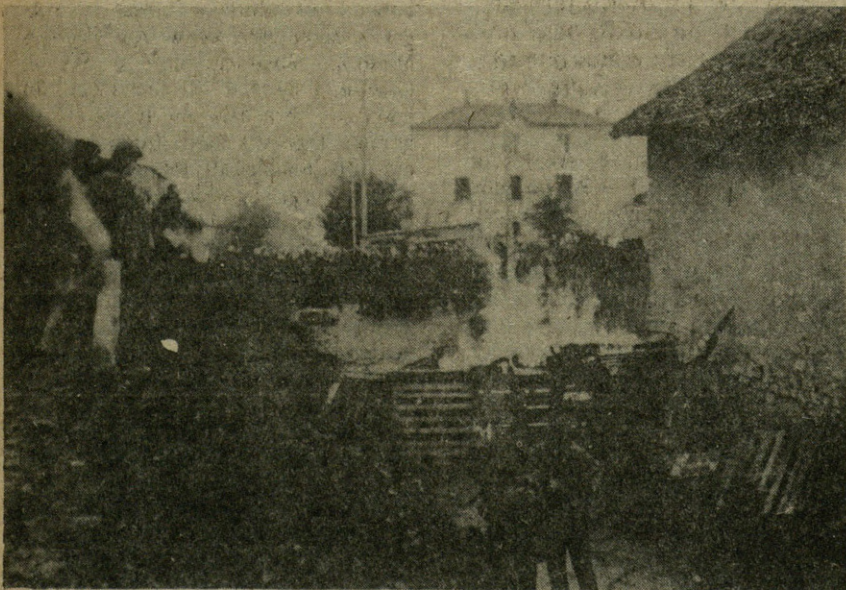
“Houjour d'ui Malville, demain la France” oihukatzen duten “Collective d'Enquête”koek. Eta Malvi-

Nekazariak poliziekin haserre

lleko gertakizunak eta beraien ondorioak biltzen dituen liburua ez da bakarrik, gogoeta bat. Aztertzeak posibilitate asko ematen ditu. Super Phénix, estatua, autoritarismoa eta gure zapalketa baturik doazela garbi adierazten du.

Baina dena ez dute irabazi. Beldur guztien gainetik, herriak guzti hauen konportaera ikusi eta jasan zuen. Gazteetatik at, konbentzitutak etorri zen jendeetatik aparte, nekazariak, herritarrek, manifestazioan ia nahigabe parte hartu zutenek ere garbi ikusi zuten jokua. Horregatik, sentitzen zuten beldur guztien gainetik ahal zuten kuraia atera eta gogor ekin zuten CRSen aurka. Nahiz eta beldurra haundia izan, gobernuak nahi zuena ez zuten esan. Eta hauk, denak, bai, Super Phénixen aurka agertuko dira... noizbait!

Barrikada eraiki zen, baina CRSak hobe prantaturik zeuden.

P. IPARRAGIRRE

Txiki, beti zerbaiten nahiean.

Otaegi, hamalau urte zituenean, bere amarekin.

IRAILAK 27, GALDU GENUENA

1.975eko Irailaren 27an bost iraultzaile erailak izan ziren. Francoren gobernuak honela tratatzen zituen bere etsaiak. Jon Paredes Manotas "Txiki", Anjel Otaegi, José Humberto Baena Alonso, Ramón García Sanz eta Jose Luis Sanchez Bravoren alde eta gobernuaren aurka estatu guztiko herriek eta beste toki askotako jendeak burukatu zuen. Gatazka hura galdu zen. Orain, hiru urte pasa ondoren, "demokrazia" gure artean dugunean, agintean orduko jende asko jarraitzen dela ohartzen gara. Eta ez dugu uste orduko etsaiak orain lagun bihurtu direnik...

Guda epaiketa

"Txiki" eta Otaegi epaitu zituztenek Euskal Herri guztiari eman nahi zioten zigorra. Herriatik sortutako erakunde bat zigortu nahi zen. Erakunde harmatu honek frankismoa burukatu eta Euskal Herriaren independentzia lortu nahi zituen. Erakunde honek herriaren laguntza zuen.

ETako militante bat zen Jon Paredes "Txiki". Barcelonan atxilotu zutenean bazekien ez zutela gozoki hartuko. Baina inork ez zuen uste bere erakundeari eman nahi zioten zigorra bere gain hartu behar-

ko zuenik. Anjel Otaegi ere ETan sarturik zegoen. Herriko jende askok eta askok bezala lagundu egiten zion erakundeari. Estatuak garbi ikusi zuen euskaldunoi kolpe gogor bat emateko zigor zorrotz bat eman behar ziela biei.

Faxismoak eginiko epaiketa guztiek antzerki kutsu izugarria izan dute. Baina internazionaliki papera ondo gordetzeko beharrezkoa zen "simulacro" bat egitea guttienez. Horregatik ospatzen ziren Guda Kontseiluak. Horregatik eta estatuko jende askori sinistarazi behar zitzaioela Jaungoikoa, egia eta legea beraiekin zudelara.

Euskal Herria gehiegi mugitzen

ari zen. Independentziaren aldeko burrukan kanpotik lanera iritsitako jende asko sartua zegoela ia inori ezin zitzaion ukatu. Euskaldunok errazista batzu ginela zioen propagandak, baina errealitateak beste mila gauza adierazten zuen. Jon Paredes Manotas Zalamea de la Serena (Badajoz) deitzen der herri batetan jaioa zen. Eta hala eta guztiz estatu guztian zegoen talderik burrukatzailerik eta independentisteeneko partaide zen. Gehiegi! Etorkin guztiak damutu behar ziren, Euskal Herri osoa beldurrez utzi.

Anjel Otaegi herriko seme bat zen. Euskalduna betidanik, langilea, gauza asko ez bazekien ere zekizkienekin kontsekuentea zena. Pertsona normal bat! Eta mutil honek burruka harmatua aurrera eramaten zuen talde "terrorista" bati laguntzen ziola jakin...Ez, hau ezinezkoa zen. Benetazko zigorra eman behar zitzaion, bestela berak bezala laguntzen zuten guztiak lasaiegi ibiliko ziren eta.

Heriotz zigorraren aurka

Herriak zer zetorkion jakin zue-
nean, mugitzen hasi zen. Manifes-
tazio, gutun, firma biltze e.a. ugaritu
ziren. FRAPEko hiru burrukalar-
i ere era berdinean erail behar zituzte-
la gogoan izanik, eta ETAko bi mi-
litante hauen alde jeiki ziren esta-
tuko herriak. Solidaritate mailan bu-
rrukatu zen Paris, Londres, Bruse-
las eta beste hainbat tokitan. Estatu
espainolekin zituzten erlazio
diplomatiakoak hautsi zituen "demo-
kratiko" estatu askok. Aita Saindua
ere, azkenik barkazioa eskatzera
ausartu zen...

Baina Francok bere azken "ekin-
tza" aurrera eramane nahi zuen. Eta
ez bakarrik Francok. Berarekin agin-

tean zeuden guztiek, bere interesak
ondo gordeta zeudela ikusten zuten
guztiek, estatuko herriei xurgatzen
ondo bizi ziren guztiek... Eta erail zi-
tuzten!

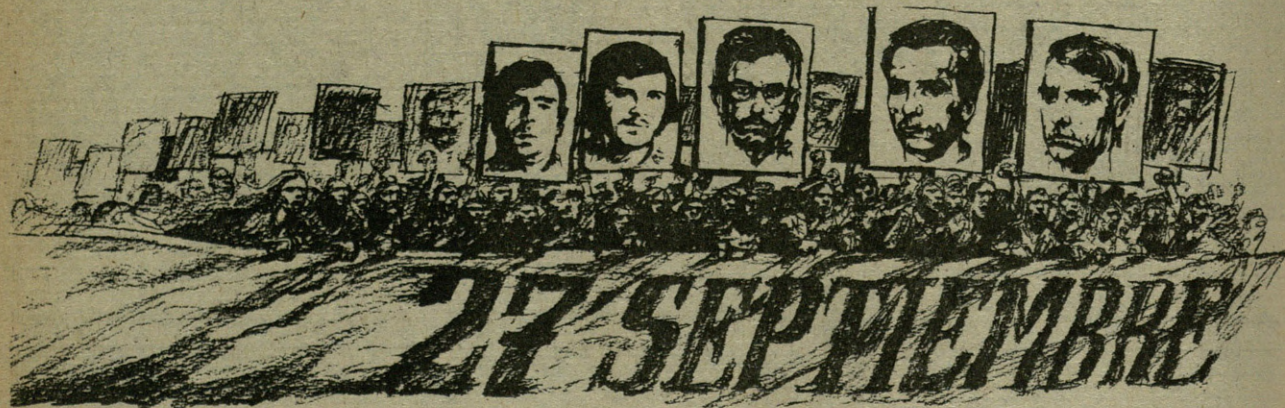
Hiru urte pasa dira. "Demokra-
zia" giro batetan gaude. Franco hil
zelako —ohean hil zen—. Orduko
frankistak oraingo demokratikak ditu-
gu. Konstituzio bat emateko prest
agertzen zaizkigu. Aurreautonomia
eman digute (nahiz eta Nafarroa kan-
poan utzi, dena ezin dela eta) eta
konstituzioa; bere konstituzio hori
onartzen badugu autonomia ere lor-
tzeko posibilitatea izango dugula dio-
te. Asko aldatu dira gauzak, bai.

Euskal Herrian ere gauzak

aldatu dira. Orain alderdi asko ditugu
—orduan baino gehiago—. Presoak ka-
leratzea lortu bagenuen, berriro espe-
txeak betetzen hasiak dira. Foruak
lortu ditugun ala ez jakin gabe, eko-
nomiko kontzertuei ezetza eman
dietela jakinik, langabezia geroz eta
gehiago haunditzen doalarik, giza
eskubideak beti bezala gordeak ditu-
gula oharturik...

Giro honetan prantatzen ari dira
Irailaren 27an erail zituztenen ohe-
rezko ekintzak. Nehork ez daki
zers gertatuko den Euskal Herrian
egun horretan. Baina, orduan beza-
la, guda epaiketa bat haizean dago.
Orain herria da epailari.

PCE (m l) EK HERRIARI

Espainol erakunde honek herriari
dei egiten dio Irailaren 27aren au-
rren. Fetxa honek duen esanahi
politikosetahistorikoa aztertze-
ko eskatzen die Espainiako iraultzaile eta
komunista guztiei. Gauza ez dela ba-
karrik lehengo urteetan egin ohi zen
bezala, frankismoaren errepresioak
eginiko ekintza basatiaz mintzatzea,
ez eta ETAko bi lagunei eta bere ki-
deein eginiko epaiketa eta erailketetaz
hitzegitea. Herriak hori badaki. "Ni
siquiera se trata únicamente de rei-
vindicar la memoria de los cinco
héroes del pueblo, que hoy ya son
reconocidos como tales sin ningún
género de duda por todos los anti-
fascistas y demócratas y por amplios
sectores populares" diote.

Gaur egun Irailaren 27a gogora-
tzeak Francoren errejimenak erail
zituen bost iraultzaileek zuten politi-
ko perspektiba erreibindikatzeko
suposatutako behar du. PCE (ml) ren-
tatzat politikoko perspektiba hau faxis-
moaren aurkako burruka da, eta ho-
nengatik eman zuten bizia Baena,
Sanchez Bravo, Garcia Sanz, Otaegi

eta Txikik, frankismoaren azken
biktimak izanik. Eta hauen bizitza
emate horretan sinbolizatuta daude
milaka antifaxista, demokrata eta
errepublikanoenak, azken 40 urte-
tan erori zirenak.

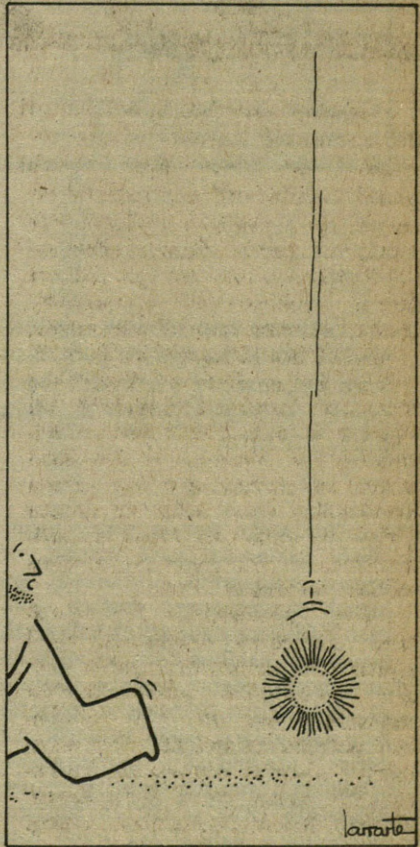
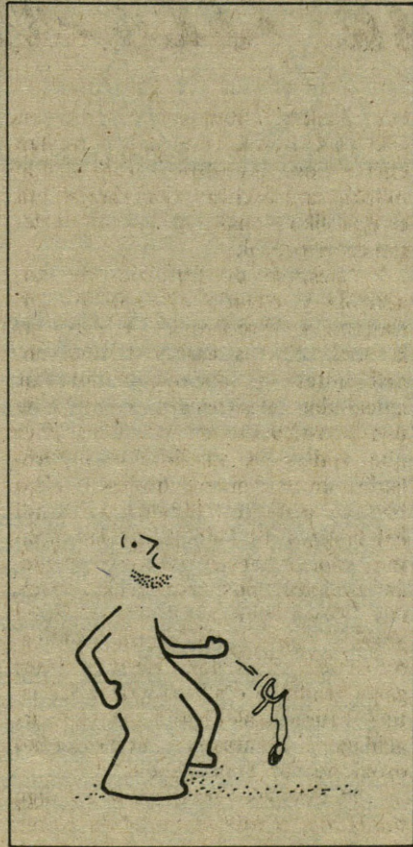
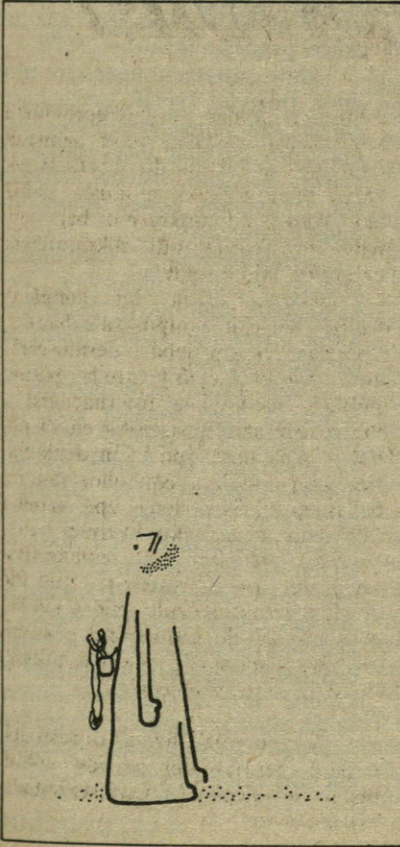
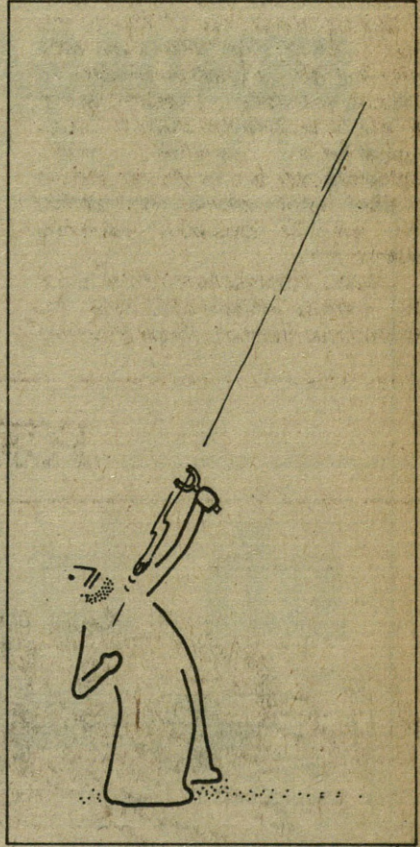
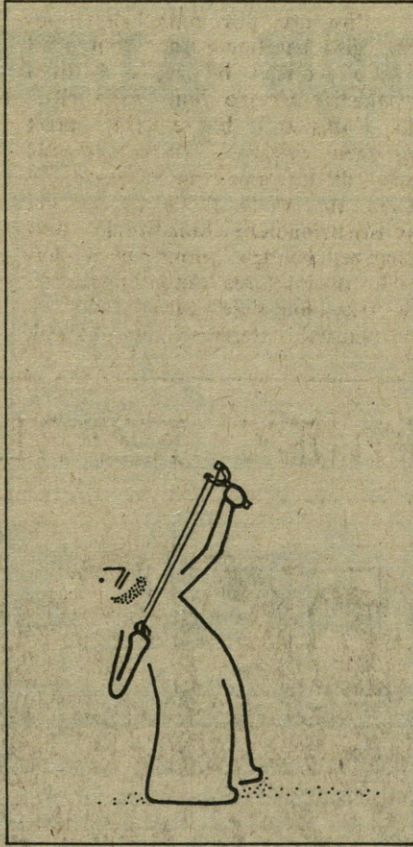
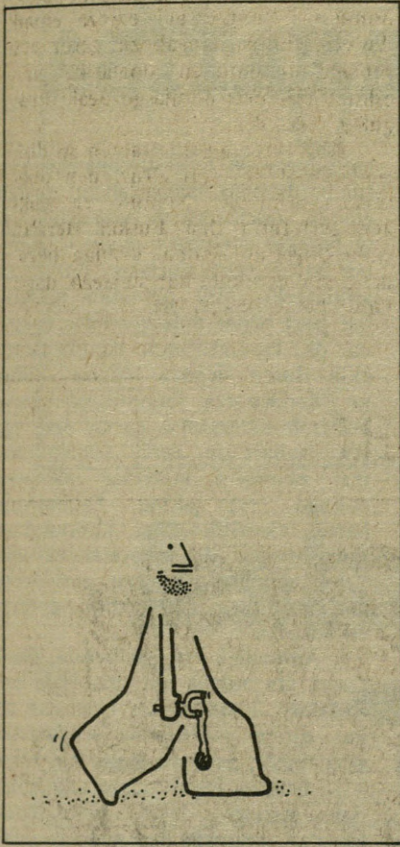
"Después de tres años de mo-
narquía y cuando el régimen con-
tinuista y heredero de Franco, tras
la serie de maniobras pseudodemo-
cratizantes se dispone a intentar
consolidar la situación a través de
una constitución en la misma línea
que todas las maniobras desarro-
lladas anteriormente." Irailaren 27ko
fexak politiko dimentsio handi
bat hartzen du. Gobernuak demokra-
tiko egoera bat sendotu nahi duene-
an oraindik bost burrukalar-
i eta faxismoaren menpean eroritako
guztiak "sin rehabilitación pública"
baitaude, epaiketak berriro ikusi
gabe, erailketak eta basakeria guzti ha-
uen arduradunak zigortu gabe, eta are
gehiago askatasun demokratiko
osoak herriari eman gabe.

PCE (ml) ek zera gogoratzen digu
ministro, armada eta estatuko kargu

asko, indar errepresibo-
en zuzendariak bezala, orain agintean
daudenak ordukoak direla, eta hauek
erabiltzen dituzten moduak, nahiz
eta aurpegi demokratiko bats jarri
nahi, orduko metodo diktatorialak
ezkutatu nahi dituztela.

Irailaren 27ak ba kanpaina
haundi bat egitea suposatutako behar du:
"para poner a prueba y desmascarar
ante todo el pueblo y ante la opinión
pública nacional e internacional a
los reaccionarios fascistas en el po-
der y a la falsa oposición democrá-
tica que colabora con ellos tan ín-
timamente". Hau dena epe gabeko
faxismoaren aurkako burruka baten
barnean, herrikoiei eta demokratiko
errejimen bat ezartzarren: "que fué
el ideal luminoso que guió a los he-
roes del 27 de septiembre e ilumi-
na los caminos de nuestro pueblo
desde hace varios decenios".

(Vanguardia Obrera" órgano del
comité central del partido comu-
nista de España(marxista-leninis-
ta) tik hartua.)

larrarte

SENDABELARRAK,

SENDAGAIEN ALTERNATIBA

Sistema kapitalistak jendeak dirua gasta dezala nahi du. Hau lortzeko, adibidez, geure gaisotasunak sendatzeko genuen kultur herrikoia galerazi nahi izan du. Gaur, edozeinek tripakomin apur bat duenean farmazira jotzen du. Hemen diru pila bat bota, edozein kaka hartu eta kito.

Nere amak honela esaten zidan: "Nere gaztarroan, gure herrian, ez zegoen sendagairik. Gaisotasun gehienak sendabelarrez osatzen genituen". Orduan jende askok bakoitzak berearekin nahikoa zuen, ez zuen diru beharrik. Beraz, orduko jendeak ez zuen dirua irabazteko zergatik bere lan indarra saldu beharrik. Ez zuen odoluzkiak (almorranak) sendatzeko pomada beharrik, sendabelarrekin erraz sendatzen baitzituen. Sistema kapitalistak iraun nahi

badu, jendea bere kabuz ibiltzea deuseztatu beharrean dago. Berarentzat lan egin behar dugu, bere produktoak erosi eta gure behartasunez baliatzen dira oreka ekologikoaren hausketa justifikatzeko.

Kontsumoko gizarteak ezarritako kulturaren bidez, sendabelarrak lelokeria eta atzerakada besterik ez direla sinestarazi nahi izan digute. Ez dela modernoa. Mendez mende gure arbasoek naturan bertan ikasitakoa erabili ordez,

clohidrato de oxifenciclina-zko pastila bat hartzea nahiago dugu; eta hau guztia, sistemaren menpeko fakultate batetan sortutako mediku "jakintsu" batek esan duelako. Bronkitisa sendatzeko 500 pezetako injekzio bat jarri behar delasetara kito. Ezaguna da, laboratorioek medikamentuekin duten negozio ederra. Bilboko Medikuntza Fakultatean sendabelarrak aztertzeke ez da ezer egingen. Nabari da, zeren hemen zientzia ekonomi interesen menpean baitago, eta jakina, Laboratorio batek zientifiko bat kontratatzen duenean ez da nafarreriarren aurkako sendabelar batzu aurkitzeko eta produkto sintetikoak gordeta edukitzeko.

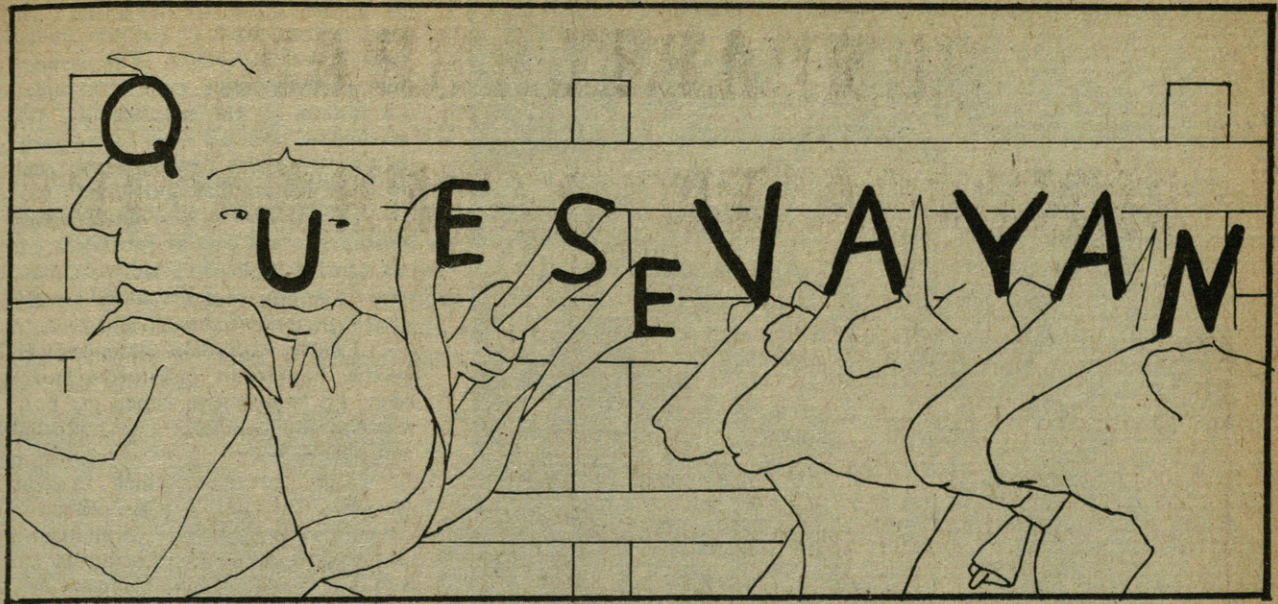
Animaliek ere, gu bezala, gaisotasun eta minak dituzte. Hala ere, badakite instintoz zer belar jan behar duten gaisotasuna sendatzeko. Nik, neuk, askotan ikusi dut zakur bat, belarra jaten purgatzeko. Hau dena instintoz dakite, berez dator kielako. Animalia bat gaisorik denean belar bat jan eta sendatuko baltz, esperientzia hau genetikaz bere umeei pasatuko litzaieke.

Gure arbasoen honelako jakintzuria (mendez mende beren esperientziaz eta animalietan ikusitakoaz), orain urte gutxitan dena pikutara bialtzen ari gara, sistema kapitalista eta teknokrata honen gainegiturak ondatu gaituelako.

Sendabelarrekin antibiotikoen ondoan ez dute ondoriorik. Medikamentuek gaur, behar bada, bronkitisa sendatuko digute bainan gero giblekoa sorrerazi.

Nere ustez, sendabelarrak biltzeko ez dago dendara joan beharrik. Edonork bil ditzake, behar dituen sendabelarrak; horrela gaineraz, hobeto ezagutuko luke natura eta bere kabuz baliatzeko gai izan. Sendabelar gehienak ez dira zailak aurkitzen eta horretarako ez dago Txinara joan beharrik. Batzuetan etxe aurrean izango dituzu, ez bazara Bilbon bizi behintzat. Hemen leku gehiegirik ez dagoenez, hurrengoan sendabelar onenak eta aurkitzeko errazenenak direnak aipatuko ditugu. Nahi baduzu sendabelarrak ezagutzen eta biltzen has zaitezke.

KARLOS DONOSO

festak irabazi du

oinharritzko euykara

Festak irabazi du bai, gobernuaren eta Iruñeako eskuinaren ginetik. Herriak egin du festa goitik beheraino. Zailtasun guztien ginetik sanfermin txikito bultzatu duten peñetako mutilengandik hasi eta hiru egun hauetan etengabeko festa kolektiboan murgildu den edonorenganaino. Uztalekoa bengatu da neurri batean.

Sanfermin txikito oso txikia izaten zen beste urte batzuetan. Elizako ospakizunak, dantzaldiren batzuek... festa polita baina besterik gabeko

Aurten uztalekoa bengatu nahia zegoen. Bengatu, ahaztu ez baita eginen "Asi fue" dossiera bukatu eta zabaltzearekin batera hasi ziren peñak sanfermin txikito haundi bihurtu nahian. Horretarako beharrezkoak ziren zezenak. Korridak antolatzen dituen Miserikordi etxearekin —"La Meca" iruñearrentzat— eta udalarekin —lau lagunera mugatua dagoen horrekin— nahiko negoziaketa zailak izan ondoren, korridak— eta, beraz, entzierroak— izatea lortu zen. Zati garrantzitsu bat egin zegoen ba. Festa gogoa ere nabaria zen: abuztuko astebukaerak ekainekoak —sanferminen aurrekoak— zirudien. Hala ere bazeuden puntu ilunak. Uztalekoa ezin ahaztu. Eta berriro horrelakorik egitera ausartuko zirenik inork pentsatzen ez bazuen ere, hor zegoen eskuina sanfermin txikito haundi bihurtzearen aurka

amorratuta. Eta eskuina hasten denean...

Poliziak bai eta ez

Ostiral goizean oraindik Logroñotik polizia gehiago ekarri zuten Iruñeara. Baina ordurako lortua zen entzierrako kaleak "garbitzen" —korritu behar ez duen jendeaz hustutzen— munizipalak bakarrik ibiliko zirela. Korridarako berriz "reglamentuak eskatzen dituen poliziak bakarrik" egongo zirela agindu zuen Ameijide gobernadore berriak. Ez zuen gainerantzean inolako garantiarik eman, baina bazekien dudarik gabe, ezin zezakeela inolako probokaziorik eragin masakre bat gertatu gabe. Horregatik, hiruzpalau gris besterik ez ziren ikusten zezen plazan.

"La Consti por aquí..."

Eta horik eta kalean zebilen edonork gehiena entzun duen kanta —entzun eta kantatu, behin sartu eta iritetzen ez den horietakoa baita—

"Que se vayan" izan da, oso bariante desberdinetan gainera, adibidez "que se queden"... sin respiración". Jakinekua da sanfermin bakoitzean kanta berezi bat popularizatzen dela uztalekoa "somos más feos..." baldin bazen, orain ez da hori apenas entzun ere egin. Oraingo hit-paradea "Que se vayan..."ek— irabazi du. Horren ondoan entzierroa hasiera doanean mutilek kantatzen duten bes-

a SAN FERMIN pedimos

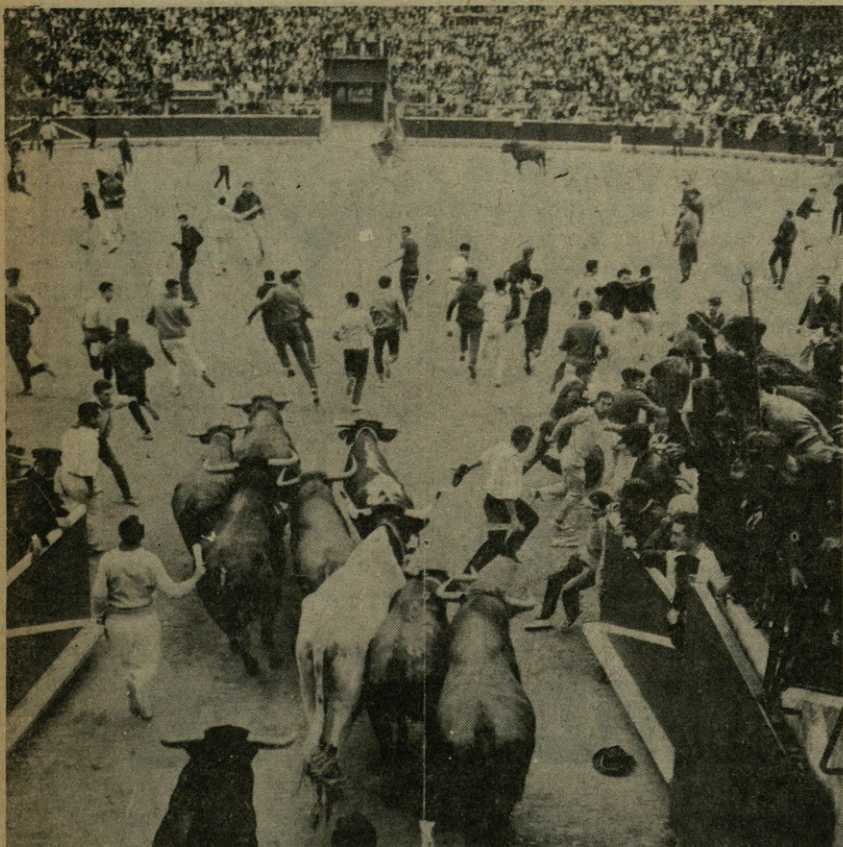

A San Fermín pedimos por ser nuestro Patrón

nos libre de los grises

y de esta CONSTITUCION

Sanferminetako kanta papera

Zenak, sanferminetarako beharrezkoak.

Uztaileko peñen pankartak berriro azaldu ziren.

te horretan oinharritutako hau: "A San Fermin pedimos, por ser nuestro patrón, nos libre de los grises y de esta CONSTITUCION". Eta beste bat: "La consti por aquí, la consti por allá, cuanto más la veo, más asco me da". Hauk izan dira sanfermin txikitoren lemak.

Txanpan dutxak

Baina ez pentsa "politizazio" honen nolabait deitzearren— festak lausotu dituenik. Alderantziz, kanta hau gehien burutan zegoenaren espresio izan dira, dudarik gabe. Bakoitzaren espresio zen bezala etenga-

be besoak altxa eta kalez kale dantzaz aritzea—Iruñean dakiten modu hain berezi horretan—. Edo igandetik astelehenerako gauean ehundaka tanbor jo eta jo aritzeas—"el estruendo" deitzen dena—. Eta guzti hau Navarreriatik Taconeraraino, parte zahar guztian, kale guztietan.

Hortik aparte hiru entzierroak, betiko emozio guztiaz (zorionez, ez da zauritu grabarik gertatu). Ondoren txokolate ea txurroak Plaza del Castillon, ohitura den bezala.

Igande eguerdian nahi zenuen guztia. Sanfermin txikitoren prozesioa, La Pamplonesa banda eta guzti, edozein peñetako txarangarekin nahasturik.

Aldi berean kilikiliak eta giganteak dultzaineroekin. Inguruan jota errezitaldi bat eta txistularien alardea. Plaza del Castillo ki-oskoan Daxeko "Los Chocarreros" fanfarea...

Eta arratsaldean korrida. Orain, goan inoiz baino toki gehiago hartu dute zezenplazan peñetakoek. Eta horien artean baldin bazaude gutxienera gertatuko zaizuna txanpan dutxa bat hartzea izango da. Hortik aurrera nahi duzuna.

Hurrengora arte

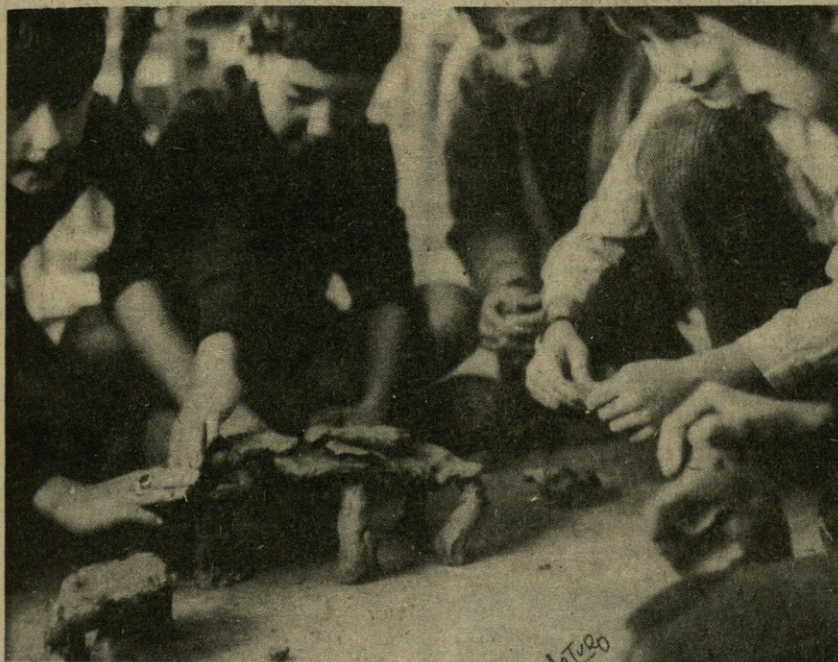
Eta guzti hau etxekoekin bakarrik. Kanpotar bakana batzu aurkituko zenituen, bizkaitar eta arabarrak oso gutxi; gipuzkoarren batzuk... baina batez ere iruñearrak eta probintzikoak. Famili osoak kalean, uztailean ikusten ez dituzun bezala. Nolabait arrazoi eman diete festa hauek uztaileko sanferminetako inbasioaren aurka egiten dutenei. Dena dela, askok zioteña haxe zen: "uztailekoak beti bezala egin daitezke; eta iraileko hauk etxekoentzat gordeko ditugu". Datorren urtean zer gertatzen den ikusi behar baina jende asko zen, festaren erdian, sanfermin txikito ondo berpiztu dela eta hurrengoetarako ere gorde egin beharko litzatekeela zioena.

Norbaitek zioenez, eskuineko emakumeren batzuk errogatibak egin ari ziren eguraldi txarra egin zezan egun hauetan. Baina sanfermin txikito portatu da horretan ere. "Todos queremos más" kantatuz bukatu zen.

G.E.

NOLAKO ETORKIZUNA IKASTOLENTZAT ?

Zubietan urriaren 1ean ospatuko den KILOMETROAK 78-k ikastolen arazoa plazaratzeko aukera dakar. Berrero ere ikastolak diru eske. Ez al dute ba problema ekonomikoa gainditu? Zer etorkizun dute? Orain arte bezala guraso eta laguntzaileen gain —herri osoaren gain— bizi beharko al dute? Ala eskola estatal bihurtu, Administrazioak berez behar lukeen bezala, ordain ditzan? Ba ote dago erdibiderik? Hau da Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzak egi-ten duen galdera.

Haurrak euskaraz eskolatze zerga bereziak.

Iazko ikasturtean, 77-78an, 27.575 izan dira Gipuzkoako ikastoletan ibili diren haur eta gaztetxoak. Duela hamahiru urte, 64-65 ikasturtean, 520 besterik ez ziren. Hazkundera, ikasleen kopuru aldetik, nabaria da.

Izan ere, goardia zibilak ikastolak istera joaten ziren garai hura pasada. Pixkanaka eta borrokaz irabazi dute ikastolek legeztapena. Zenbait ikastola nola-halako ikastetxetzat jotzen zuen garaia ere joan zaigu. Egun ikastolek badute prestigiorik. Irakasleek geroz eta bide gehiago dute prestatzeko. Hutsetik hasi zen testugintza osatuz doa. Baina ikastolak oraindik guraso eta laguntzaileen bizkar bizi dira. Zergatik? Ez dituelako Administrazioak ordaintzen, eskola pribatu bezala daudelako. Eta bistan da ezin dutela horrela jarrai, zabalkunde haundiagoa nahi badute behintzat. Ikastolak gurutz bide batean daude.

657 milioi urtean, zerga berezia

Hirurogeita hemeretzi dira

Gipuzkoan dauden ikastolak. Horietatik hamabik eskolaurrea ematen dute bakarrik; hirurogeita bik eskolaurrea eta OHO; lauk BUP ere ematen dute eta batek hiru maila horiez gain Heziketa Profesionala.

Maila bakoitzari dagokionez, eta beti 77-78 ikasturteko kopuruetan oinarrituz, hona nola banatzen diren 27.575 ikasleak: 11.564 eskolaurrean daude probintzi guztitan —maila honetan daudenetatik ehuneko 30—; OHOn 15.213 —probintzi guztitik ehuneko 14—; BUPen 642 eta Heziketa Profesionalean 66.

Guzti honen zati bat—lehen bi mailak—martxan edukitzeak haxe eskatzen du: eskolaurrean 350.620.000 pta.—30.000 pta. hurreko urtean—; OHOn 561.881.000 pta.—37.000 pta. ikasleko urtean—. Guztira 912 milioi t' erdi.

Iazko urte arte Administrazioak ez zuen apenas ezer ordaindu: 1973 arte txintik ere ez eta hortik aurrera apur batzuk. 1977an, aldiz, 265 milioi t' erdi eman zituen, legeztaturiko hogeita bost ikastolen artean,

bakoitzaren neurri eta baldintzen arabera, banatzeko, ikastetxe pribatuei ematen zaien bezala. Hau aurrerapen haundia izan bazen ere aurreko urtetakoarekin parekatu-rik, kontua atera besterik ez dago 657 milioi geratu zirela guraso eta laguntzaileen gain ikusteko. Hau izan zen urte horretan Gipuzkoak bakarrik ordaindu behar izan zuen zerga berezia.

Aurten, gehiago baina kolokan.

Iragan azaroan Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako ikastolek elkaturik erreibindikapen ekonomiko eta administratibo batzu aurkeztu zizkieten Madrili. Ikastolek zer eginkizun dituzten eta euskara bultzatzeko nolako garrantzia duten azaldu ondoren, hamaika puntutan egiten ziren eskabideak —tartean gratuidadea ere bai—. Administrazioak ikastolekiko tratamendu berezia izatea eskatuz. "Agian eskabide masimalista samarrak ziren" dio Inaki Oliverik, Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzakoak. Eskatu zenetik eman dutenera badago alderik, baina dena dela aurten inoiz baino gehiago agindu dute, "babe-sa dugulako".

Aurtengo urtarrilaren 25ean izandako negoziaketan —noizbaiten lortutako zita— aurreko urteko subentzio berdinal zegozkien gehitzekin batera, jasoko zirela agindu zuten. Horrez gain, herri hizkuntzen laguntza gisan, kredito berezi bat: 350 milioi OHOerako eta 408 eskolaurrerako.

Kredito hau iristen ez zenez gero, apirilaren 27an izandako beste bilera batetan akordio hauetara ailegatu ziren: alde batetik, urtarilean agindutako zifra globalari eusten zitzaien; bestetik, kredito berezi hori lortzerik ez zegoenez gero, OHOerako 350 milioiak Heziketako Ministeritzaren bitartez emango zituztela agindu zuten eta eskolaurreko 408 milioiak berriz Eusko Kontseilu Nagusiaren bitartez negoziatu beharko lirakekeela. OHOerako dirua abuztuan onartu zuen Ministroen Kontseiluak. Eusko Kontseilu Nagusiak Gobernuako Presidentziari egin zion 408 milioien eskabideari buruz berriz, jaso dutela beste erantzunik ez dute eman oraingoz. Beraz, iaz baino gehiago lortu bada ere, ez dira eskabide guztiak bete, oraingoz.

Bestalde, 350 milioi horik estatuko presupuestoan sartzea komeni

litzateke hurrengo urterako; hori parlamentuak onartu egin behar du, urriaren 15a baino lehen. Hau da momentuz dagoen borrokarik haundiena. Xabier Agirrek, Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzakoak, esan zuen bezala, urriaren laheneko KILOMETROAK 78 —parlamenturako presiobide gerta daiteke, berez elburu hori ez badu ere.

Gastatu dena eta beharko dena

Pauso batzu eman badira ere, kontutan izan behar da gela bakoi-tzeko subentzioak kostoaren ehuneko 60 inguru besterik ez duela betetzen. Bestela, BUP eta Heziketa Profesionala ez daude subentziona-tuak. Beraz, guraso eta laguntzaile-en gain erortzen da oraindik eus-kal irakaskuntzaren finantziapene-ko zatirik haundiena.

Orain arte inbertitu dena ezin bada ere zehatz mehatz kalkulatu, eskolaurrean 534 milioi eta OHOean 985 milioi inguru, lur eta etxeetan bakarrik, gastatu direla dio Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzak. Momentu honetan 600 milioi inguru behar omen dira epe motzera ikasle postu berriak sortzeko. Eta egun eskolaurreko lehen urtean dauden

haurren kopuruan oinarrituz, hementik hamar urtera eskolaurre eta OHOean 47.000 seta BUP eta COUn 11.200 ikasle izango direla jotzen da. Nork egingo ditu ikasle guzti hau-entzako tokiak?

Non dago irtenbidea?

Diru kontu hauek badakarte beste erabateko ondorioz ere. Orain arte irakaskuntza pribatuari bezalatsu eman die Administrazioak dirua ikastolei, estatuto hori baitute. Ikusi dugunez, horrela ez da behar den guztia lortzen. Kontrako alternatiba zera litzateke, ikastolak eskola esta-tal bihurtzea, baina honek, garbi dakusa-gunez eta batez ere irakaskuntza es-tatala Madrildik gestionatzen den bitartean, ez luke bentaja haundirik ekarriko. "Guk tarteko zerbait lor-tu nahi dugu" dio Iñaki Oliverik. Alegia, ikastolen funtzio publikoa ai-tor dadila eta, ondorioz, behar den dirua lortu, baina eskola estatal bi-hurtu gabe, hemen bertatik gestio-natuz. Estatu guztian ez da antze-ko kasorik ematen; ikastolak dira aintzindari.

ELIXABETE GARMENDIA

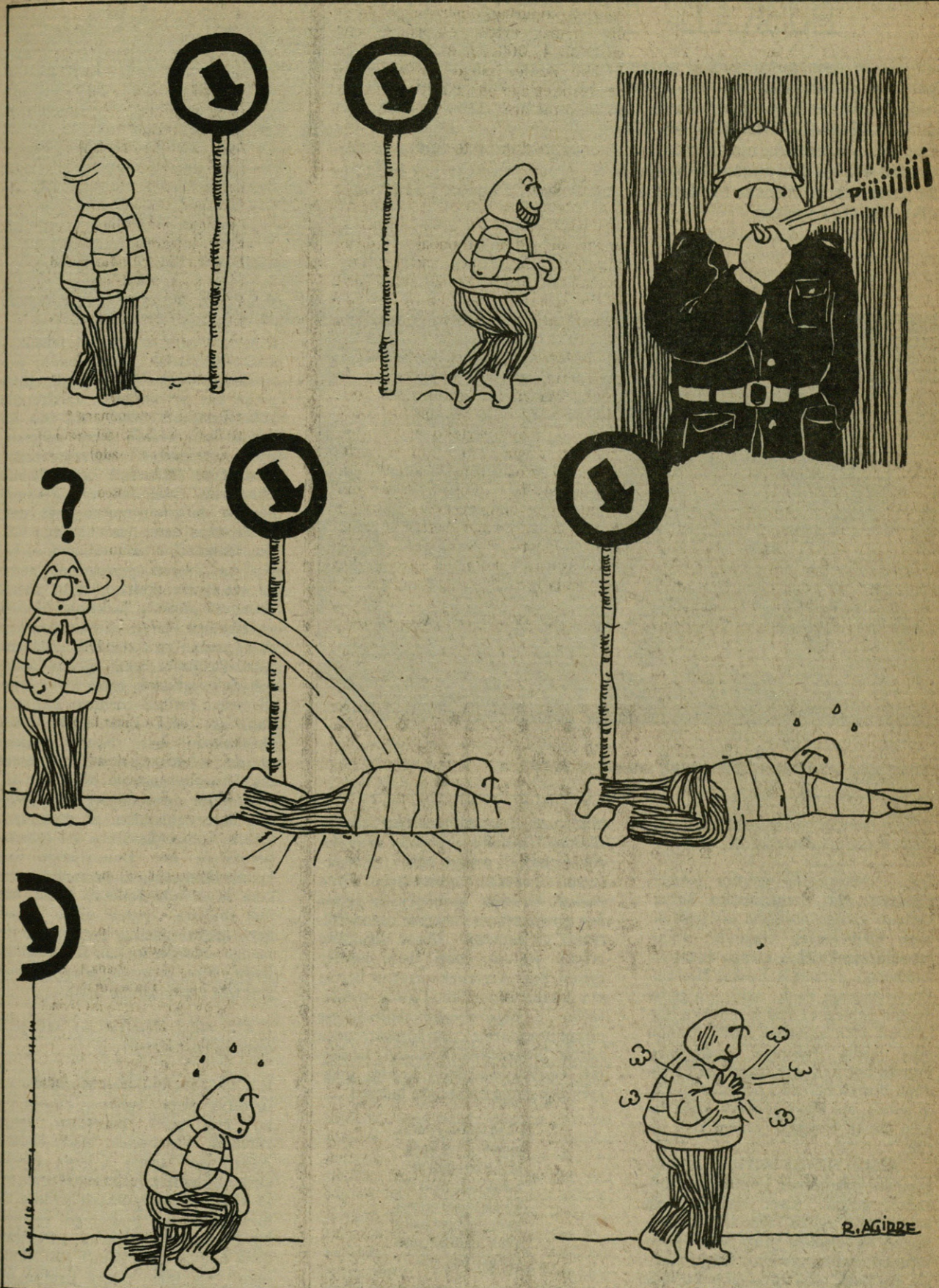
Aitzakia: Excusa
 Apur: Un poco
 Arrasto: Indicio
 Asper(tu): Aburrir(—ido)
 Azkazal: Uña
 Barkazio: Perdón
 Bihotzerre: Acidez
 Burrumba: Estruendo
 Eleberri: Novela
 Emankortasun: Productividad
 Eramangaitz: Insufrible
 Errain: Nuera
 Esna(tu): Despertarse(—ado)
 Famatxar: Infamia
 Fardel: Fardo
 Gainegitura: Superestructura
 Gaztainadi: Castañar
 Gizaki: Criatura humana
 Goibel(du): Nublarse(—ado)
 Gorde: Guardar(—ado)
 Hezur: Hueso
 Hirrits: Avez, deseo
 Hutsegite: Error
 Ikara: Miedo
 Imintzio: Imitación
 Inozo: Ingenuo
 Intzirri: Suspiro
 Irin: Harina
 Itsasaldi: Marea
 Itsats(i): Prender(—ido)
 Izuti: Asustadizo
 Jauregi: Palacio
 Jipoi: Paliza
 Lauso(tu): Empañar la vista
 Leize: Sima
 Lerro(tu): Alinear(—ado)
 Mehatxu: Amenaza
 Minbizi: Cáncer
 Nafareri: Viruela
 Nagi: Dejado
 Odol: Sangre
 Odoluzki: Almorana
 Oihan: Bosque
 Oreka: Equilibrio
 Osa(tu): Curar(—ado)
 Panpina: Muñeco
 Pozoin(du): Envenenar(—ado)
 Sasikume: Hijo natural
 Sendabelar: Hierba medicinal
 Sendagai: Medicina
 Sesio: Discusión
 Tankera: Aspecto
 Txukun(du): Adecentar(—ado)
 Urkamendi: Horca
 Urka(tu): Ahorcar(—ado)
 Zain: Vena
 Zango: Pierna
 Zilipurdika: Dando vilteretas
 Zintzo: Honrado
 Zume: Mimbre
 Zurrutada: Trago

kilometroak

78

Zubieta

1-10-78

EUSKAL TEATROA SENDOTZEN ARI

Orain dela gutxi euskal antzerki-eskola bat sortzeko berri izan genuen. Donostiako iraileko jaietan egin zen mahai inguru batetan, hain zuzen, euskal antzerkilariek parte hartzen zutelarik. Mahai ingurua "Euskal Antzerkilarien Biltzarra" elkarteak bultzatua zen. Eugenio Arozenak, oiartzundarra "Intxixu" antzerki taldearen sortzailea eta gaurko zuzendaria, eta baita ere, antzerkilarien biltzarreko zuzendaria, hontaz eta hainbat gauzetaz hitz eginten digu orain, elkarrizketa honetan.

"Orain eman behar dugun pausoa, euskal antzerki eskola bat".

Z.A.— Nondik datorkio Euskal Herriari teatorako zaletasuna?

E.A.— Nik beti, urrutira joanez, aipatzen dut prehistoriako kasua. Orduan gizona animalia jazten duk, bere bizibeharrek eraginda, ondoren ehizatzeke. Hau izango litzateke lehenengo antzerkia Euskal Herrian. Eta pertsonaje hauk, nahiz eta grabaduetan gehiegi ez azaldu, ahozko literaturan asko aipatzen dituk. Mundu hori, koba zulorena, izugarritzko mundu bat duk, eta ipuien bidez badugu horren berririk: behi gorria, zaldi gorria, eta Mayi bera ere, koba zuloen indar berezien ezaugarriak dituk.

Euskal Herrian beti izan da imintziorako zaletasuna, imintziotan ibiltzeko gogo. Kasu nabarmenena baserrietan egiten zen arta zuriketarena da. Orduan gauza asko egiten hituken, esate baterako, sorgin afariak, eta hauk nola ziren jakiteko ikus ditzakegu Laboaren bertsoak: "baga, biga, higa...". Hartako giroa erabat

librea zen. Zergatik giro hau arta zuriketan? Oraindik ere ehun urtetako zahar batek esango dik: "Zazpietarako, etxera erretiratzin ziren neskak. Orduan, aprobeixatu egiten zen arta zuriketa libertade osoan ibiltzeko". Amodio librea gazteen arteko tratuak, hori dena hantxe egiten zen. Aurreneko etapan bertso eta kanta izaten zen, giroa prestatzeko; bigarrenean, dantza eta erreprezentazioak; eta hirugarrenean berriz, desmadrea. Askotan, bertsoetan herriko apaizaren kontra jotzen zen, giroa halakoxea baitzen.

"Labaiengo apezak semetxo bat badu orba erraiten dio berak hala nahi du. Ez da gaizki errana konprenitzen badu aitak meza emanda semeak lagundu".

Eta subkonszientean nola geratu den ikusteko, kontatuko dizut orain

bertako gertaera bat; Larraquertekin Zubieta joan ginenean, pelikula bat egiteko, arta zuriketa fimatuz. Sartu ginen etxe batera, eta esan ziguten "jarri hor, eta zu hor", eta oduan mutila eta ondoan neska, mutila eta ondoan neska geditu ginen.

"Jendeak ez du pastoralak konprenitzen".

Z.A.— Eta pastoralak, ze zentzu dute?

E.A.— Pastoral baina lehenagoak, saribariak izaten ziren, pastoralen antzeko jenero bat, baina pixka bat irri antzerki satiriko edo hola. Pastoral berriz, traxedia bat da, eta hala esaten diote xuberotarrek: "traxedia". Baita ere erabiltzen dute "bizitza" izena, baina "Pastoral" sekulan ez. Pastoral nondik datorren esatea zaila duk. Dena den, nere ustez badago Grezia Zaharreko antzerkiarekin kutsu bat, zeren pertsonaiak aurrera eta atzera ibiltzen dira, dantzatzen, eta gainera, hizkuntza rimatuz. Batzuek esaten ditek teatro osoa dela, baina ez dut nik horrelakorik uste. Pastoral artzai giroko teatro bat duk, artzaiek eginga, eta besterik ez. Ez da teatro oso bat, hau ez baita izaten elementuen akumulazio bat. Teatro izateko ez da nahikoa pertsonaiak, korua eta lementu guztiak elkarrekin jartzea. Gaur egun, zoritxarrez, pastoralak berez nola den, ez da konprenitzen. Ezta egileek ere, eta ezta xuberotarrek ere. Donostiarrak hara joaten direnean, eta pertsonaien ibilkera ikusten dutenean, "joño, hau duk ibilkera" esaten ditek. Baina hori, artzai delako pertsonaia. Hemengo artzaiek ere hala ibiliko dituk. Badu bere espresibidadea baina guretzat gauza galdua delako.

Z.A.— Nola desarroilatu zen gerra ondoko euskal teatroa?

E.A.— Gerra ondoren bi mundu sortu dituk. Bata, egileena, etxean idatzi eta gero publikatu egiten zutelarik, eta bestea, Maria Dolores Agirre eta "Jarrai", gerra aurrean eusko alderdiak bultzatutako antzerki ximple eta populistari jarraitu nahian. Baina lehenengo espezio legea jarri zigutenean, 1968an, dena hankaz gora geratu zen. Urrietako "Egi Bila" taldea jarraitu zen nolabait, baina oso motel, giroa oso gogorra baitzen. 1969an "Intxi-

"Uste dut gerra ondoko indar sonatuena izan zela teatroa".

xu" sortzen da, eta giroa lasaitzen doan bitartean, Debako taldea, Lurdes Iriondorena, Iparraldean Daniel Landartena... Haundirik gabe, baina kanpotik ikusita, nahiz eta jendeak esan oso gutxi egin zela, nik uste dut, historia aztertuz, gerra ondoko indar sonatuena izan zela euskal teatroa.

Beharbada, gerra bukatu eta beharala egon zen teatro indartsu bat, baina oinarririk gabe, zeren beti politika ikusmoldetik egiten baitzen teatroa. Eta nik uste dut antzerki ikusmoldetik joko politiko bat egin behar dela. Aldrebes egiten badugu gero horrek ematen ditu ondorioak, diferentziak eta sesioak, eta honela desegin da talde asko eta asko. Orain ez da hori gertatzen. Orain finkatzen ari da teatroa. Iparraldean badira bost talde, eta denetara hamabi edo hamairu talde. Nik uste dut geroz eta gehiago sendatuko dela teatroa.

"Barka bezatela alderdi politikoek"

Z.A. — Beraz, teatroaren oinarritzko zentzuaren bila zabilazte.

E.A. — Bai, nik uste dut teatroa herri adierazpen bat dela. Ez duk etxean egindako espresio bat. Teatroak beti izan behar dik erlazio bat jendearekin. Ezin duk erori halako teatro "arkeologiko" bat egitera, eta ezta ere, ikurrin bat hartu eta harekin ibili. Nik uste dut objektibitatearekin jokatu behar dela, eta horregatik barka bezatela alderdi politikoek, baina antzerkiaren filosofia, alderdi-ena baino altuago egon behar du. Gaur egun behintzat, Euskal Herriko alderdi politikoek, beraien ikusmoldetik ikusten dute teatroa, bere filosofi ekonomiko-sozial ikuspegitik. Eta momentu batzuetan objektiboak izango dira, baina beste batzuetan subjektiboak. Azken hau ger-

tatzen bada, eta gu alderdi politiko baten ikuspegitik atzean bagabiltza ez dugu salatzerik izango.

Z.A. Nola doa zuen elkartearen lana?

E.A. Elkartea aurrera eramatea, orain urte t' erdi jaio zenetik honera, ez da samurra izan. Aurreneko pausoa taldeak inguratu eta berotasun giro bat sortu izanzen. Zergatik? Talde bakoitza bere aldetik zebilelako. Adibidez, "Intxixu" eta "Egi Bila" ziren garai hartan gehiena egiten zutenak. Gaur egun "Intxixu k" berrogeita hamar emanaldi ematen ditu urtean, eta "Egi Bilak" hogeita hamarren bat. Beste guztiak berriz, hamar bakarrik ematen ditek. Hori planifikazio baten falta duk, antzerkariak elkarren berririk ez dutelako...

Orain eman behar dugun pausoa euskal eskola bat sortzea da, eta gero aztertu erdaldun diren lurraldeen egoera. Zeren badira Erriberan, Bizkaian, Iparraldean, eta baita ere Gipuzkoako zenbait toki, bi orduko emanaldi bat euskaraz eman ez dezakeena, noski, euskaraz ez dakitelako.

Z.A. — Euskal eskolari buruz, ze arazoak dituzue?

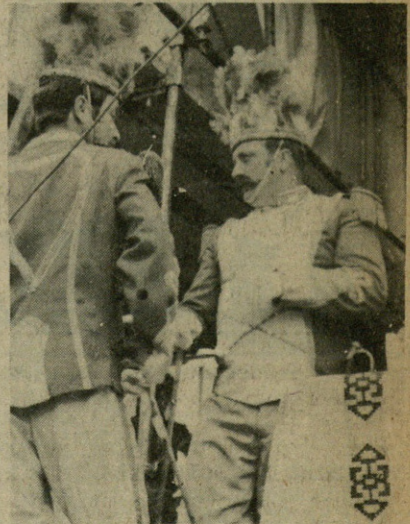
E.A. — Bartzelonako mugimendua aztertu nahi genuke orain, eta handik irakasle batzu ekarri. Baita ere, aurkitu nahi genituzke deklamazioko irakasleak. Egin behar duguna giro bat sortzea da, hemendik bi urtetako benetako eskola bat edukitzeko, ez eskola tradizional bat, baizik eta kurtso batzu emango dituen eskola. Hortaz aparte, biltzarretako momentuko lanak, kanpoan ze teatro mota egiten den ikustea dira. Ikusi eta bereganatu, zeren eta ezin dugu autotodidaktak izaten jarrai. Batez ere Europari begira jarri behar gara. Madrillo antzerki giroa ez zait batere

gustatzen. Eta ez da zentralismoagatik...

"Muestra itinerante": manio- bra bat

Z.A. — Euskal Antzerkilarien Biltzarra ezetza eman zion Eusko Kontseilu Nagusiak proposatutako "muestra itinerante de teatro"-ari. Zergatik hori?

E.A. Bueno, guk ez baietz eta ez ezetz, ez genuen erantzunik eman. Kontseilu hori osatzen duten antzerkiko jendeek, dudarik gabe, euskal jendea ez dute ondo ikusten. Bi mundu desberdinak gaituk. Aurreneko bilerara, hori tratatzeko, neu joan nintzen. Deia oso aldrebesa izan zen, baina joatea erabaki genuen. Nik esan nien oso interesantea iruditzen zitzaigula ideia, baina besteekin egongo nintzela, eta erabakiko genuela. Hurrez gero ez genuen beste kontakturik izan. Gero, egunen batetan lagun batek deitu zidan, hurrengo egunean bilerasbat zegoela esanez, eta

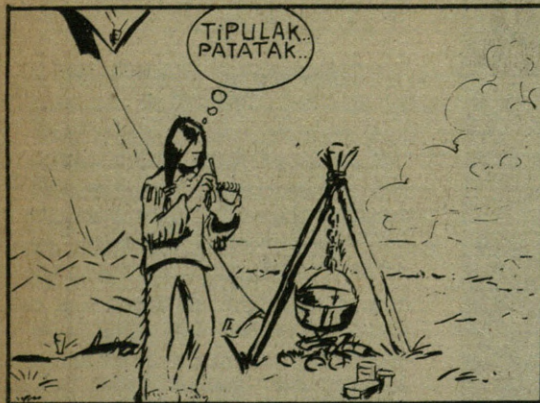
"Jendeak ez du pastoralak konprenditzen".

nik erantzun nion aurretik eztabaidatu egin beharko genuela Biltzarrekoak. Hark, berriz, hori ez zela posible esan, eta besterik gabe, erantzuteko. Nik horrelakorik ez nuen onartu, eta kitto.

Martxa hau maniobra elektoralista bat iruditzen zait, zenbait alderdi politikok asmatuta. Momentu honetan, gauza guztiak oraindik sendotu beharrean daudelarik, ezin da nere ustez hainbeste diru horretan erabili, lanean ari diren taldeei laguntzarik gabe utziz. Eta gero, nola egin daiteke muestra hori hiru probintzitan, Nafarroa ukitu gabe?

F. IBARGUTXI

erdi-putz

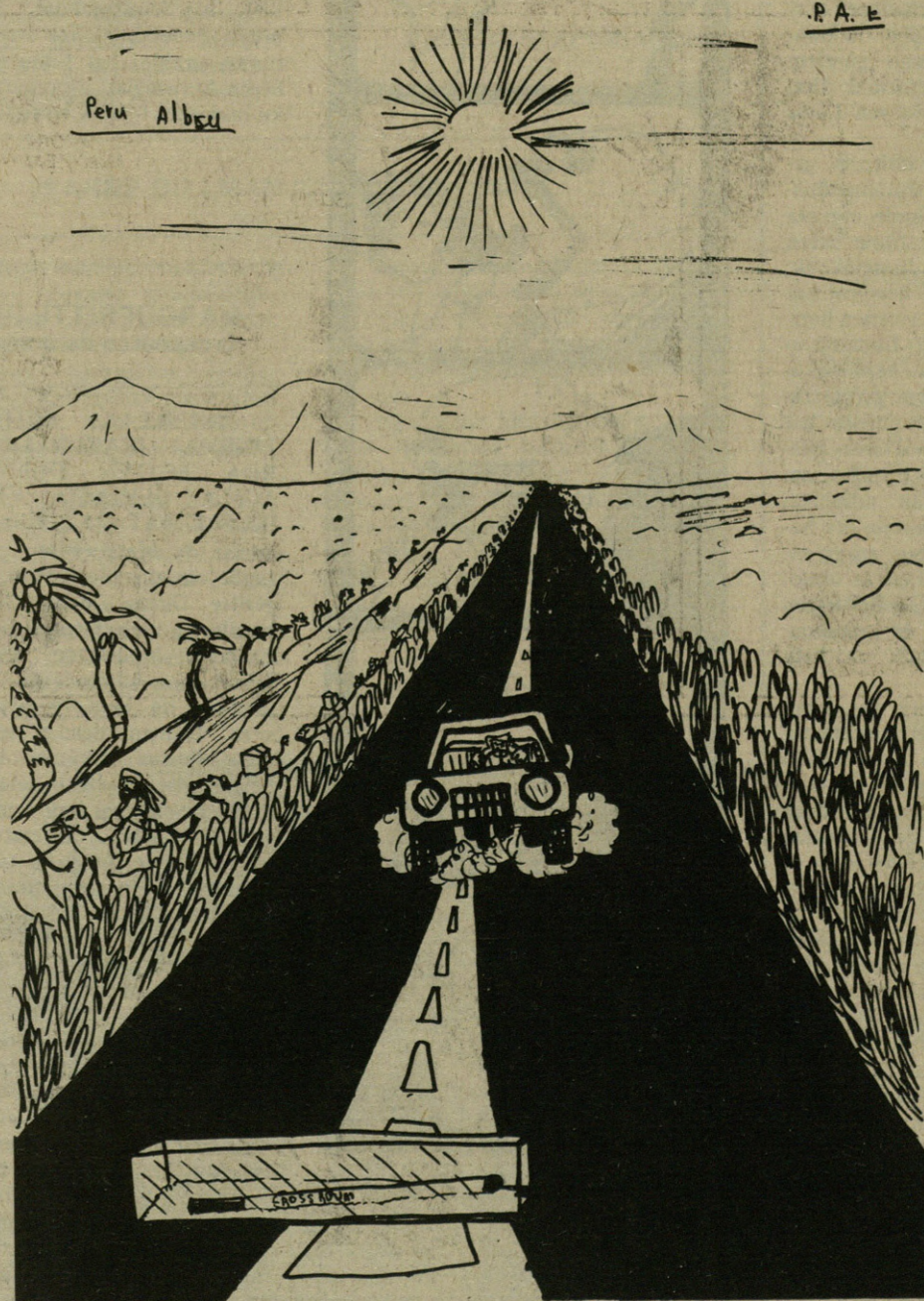

BIHOTZA

Bihotza gure barnean
ari da lanean
odol eta zainen artean
abots baten aurrean

Abotsak esaten dio: ez geldi atzean,
sartuko zara eta, heriotzaren tunelean
—Ni, heriotzaren tunelean
galduko nintzateke bidean
hainbeste hezur eta zainen artean

Hizketan ari zen bitartean
sentitu zen hil beharrean
eta sartu zuten gela ilun batetan
Abotsak esan zuen bat batetan:
sartu da heriotzaren tunelean.
NEREA LARIZ, 10 urte.

ikusleak egiten du zinema

LUCIA (Cuba)

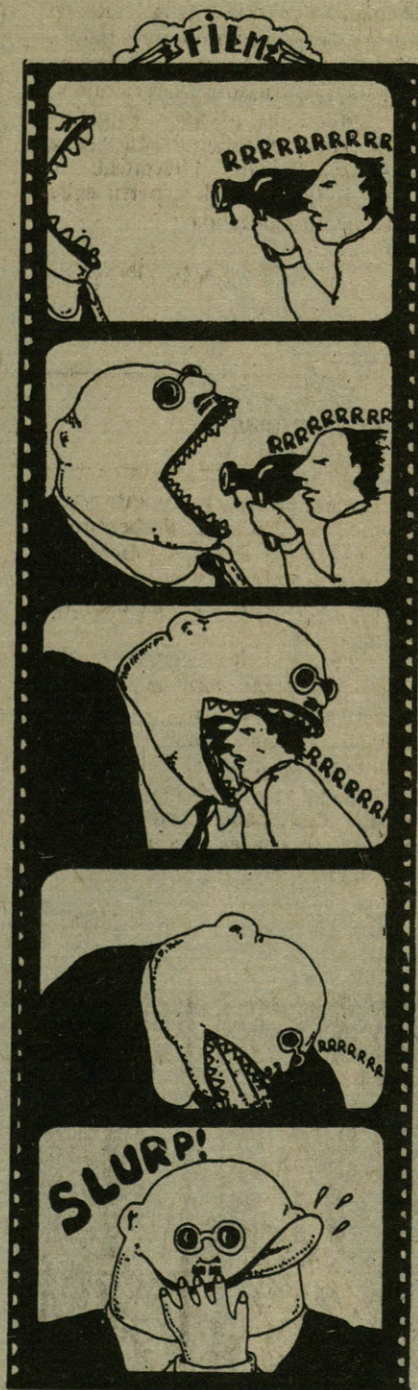
Humberto Solás-en pelikula hau iraultzaren ondoko kubatar pelikularik garrantzitsuenetarikoa bat dela baieztatu du norbaitek. Hiru zatitan banatzen da: lehenengoa espainiar inperialismoaren aurkako burrukan bilakatzen da, bigarrena Machadoren aurkako burruka eta garaipen ondoan, eta hirugarrena kastrismo garaian. Hirurak maitasunezko istorioak dira, eta emakume-protagonistaren Lucia izenak biltzen ditu.

Kubatar pelikulek ohiturik gauzakten tematika eta tratamendua ren haria darrai. Filme sinple, argi eta didaktiko bat da. Beste filme batzu ere ikusi ditugu tankera honetakoak, Manuela adibidez. Zine herrikoi bat egiteko asmoz, populu xehea hezitzeko egiten dira ofizialki filma ejemplar hauk. Lucia-n gehien azpimarkatzen dena emakumearen garrantzia da, pelikula feminista-sozialista bat da beraz. Bestalde, filmea arras irregularra da, tematikan, erritmoan, nahiz estiloan. Tematikan adibidez, lehen zati bietan gaia sakona eta burruka sozialekoa bada ere, azken zatian (hain zuzen ere iraultza ondorengoan) arazoa zeloskoa bihurtzen da, anekdotikoa eta ia komikoa. Kastrismoak kontraesanik ez balu bezala.

Gertatzen dena zera da: iraultzen ondoren kultura herrikoi eta populuaren zerbitzurako bat ofizialki ezartzen denean, kultura hau funtzionarioen zerbitzurako bihurtzen dela, libertatearen aurka. Che Guevarak 1965ean bere "El socialismo y el hombre en Cuba" idazlanean ere kritikatzeko zuen kultur sozialista ofizialaren bidea: "Orduan sinplifikazioa bilatzen da, mundu guztiak ulertzen duena, funtzionarioek ulertzen dutena alegia. Deuseztatu egiten da benetako ikerketa artistikoa eta kultur arazoa presente sozialista eta pasatu hilaren atzematean gelditzen da(...) Baina, zergatik ahalegindu...bilatzen errerealismo sozialistaren tankera jeltuetan errezeta balios bazarra?".

UOMINI CONTRO

Francisco Rossiren filme poli-

tiko antibelazista honek bizitza eta heriotzaren artean jartzen du guda loste bat. Corso mendietako harr odoleztatueta korritzen eta erortzen dira zerraldo soldaduak atx atzeman ezin bati buruz. Atxa harrizkoa eta deusetarakoa da, honetan datza gerlarren eta heriotzaren zentzugabezia. Eta etsaien artilleriak baino ugariagoak dira gudaoste propioaren jerarkiak martirizatutakoak. Soldaduen arerio benetakoak eta arrokarte hori tumba erraldoi bat bihurtu dutenak beren buruzagiak dira, haiei buru-esku-heriotzez loturik baitira.

MARGUERITTE DURAS (zinemaren deseraikitzea)

'IKUSLEAK EGITEN DU ZINEMA. IRAKURLEAK LIBURUA EGITEN DUEN BAINO AGITZ GEHIAGO. ZINEGILEA IKUSLE BAT DA'. Honela planteiatzen du Margueritte Duras nobegagile eta zinegileak bere obra. Margueritte Duras, Alain Robbe-Grillet bezala, nobelagintza ofizial tradizionalkin inposatzen dituen idazle/irakurle harremanak desegitzen saiatzen da bere literaturan. Nouveau Roman delako mugimendua ren elburua diskurso ofiziala suntsitzea da, botereak sortutako diskurso tradizionalkin hau faltsua eta totalitario delako. Literatura eta zinea, bestalde, lengoia tankera desberdinak diren arren funtsean berdinak dira. Idazle/irakurle edo zinegile/zineikusle harreman tradizionalkin alienanteak aldatu egin behar dira. Honela planteiatzen du Alain Robbe-Grilletek: "Ez dut uste autorea eta ikuslearen arteko desberdintasuna XIX. mendean litzakeena bezalakoa izan daitekeenik. Balzac-en obra gauza bukatu bat dela iruditzen zait, eta irakurleak haren aurrean dirauela. Azken batetan, nobelagintza balzaciona irakurle gabe ere izan daiteke erabat: ez baita harentzako lekuri eskritura. Nik proposatzen dudana obrak, aldiz, zuten partizipazio kreatzailea galdetzen du: zuetarik bakoitzak egin behar du zinema". (A.R.G.). Honela irakurle/zineikusleari askatasuna eska-

intzen zaio, idazle/zinegileak ez baitio inposatzen denbora eta espazioaren konzeptzio zahartu eta mugatzaileak. Hau da, Balzac eta bere garai-koek naturalizat eta unibersaltzat eta eternalizat zituzten kordenadak hautsi egin behar dira, sentidoa eta desioa liberatzeko.

"Nouveau roman mugimenduak edo zinema modernoak (Made in USA, Godard edo Hiroshima mon amour, Resnais) kontakizun moderno bat bilatzen du, denbora beste modu batez tratatzen hasteko, denbora lineal, zuzenbide bakarreko eta trankilizanteari uko eginik, egungo pentsamenduaren aurka baitago. Ezaguna da denboraren ideiak, zientzia naturalen arauera, zerikusi gutxi duela Balzacen ideia absolu-

toekin. Eta gainditua izan da, halaber, materia etengabearen ideia, kontraesan gabeziaren prinzipioa..." (A.R.G.).

Filmaren zutabeak deseraiki egiten dira eta Marguerite Durasen izaki faszinatuak zinemaren deslengoian lerrotzen dira A. Resnaisen Hiroshima mon amour delako filmaren gidoia Marguerite Durasena da, beina baditu obra guztiz propioak ere, India Song adibidez. Filme honetan butaken erdiak hustu egin ziren proiektzioan, libertateak eta kreatibitate propioak aspertu egiten baitu gizaki modernoak.

JOSEBA SARRIONANDIA

JEANNE DIELMAN (Chantal Akerman)

Filme luze honetan emakume batek egunetan, astearte arratsaldetik ostegun gauera arte, egiten dituen keinuak oro erakusten zaizkigu.

Sukaldean, bainugelan, egongelan eta logelan agertzen da emakumea. Logelan egunero 5.30etan pagatuz amo dioa egiten dion gizon bat izaten da.

Egunero errepikatzeke keinuak, etxeko andrearen lan planifikatua eguneroko denbora errespetatuz ikuslearen pazientzia bortxatzeko, bizi-modu hori denunziatu arte.

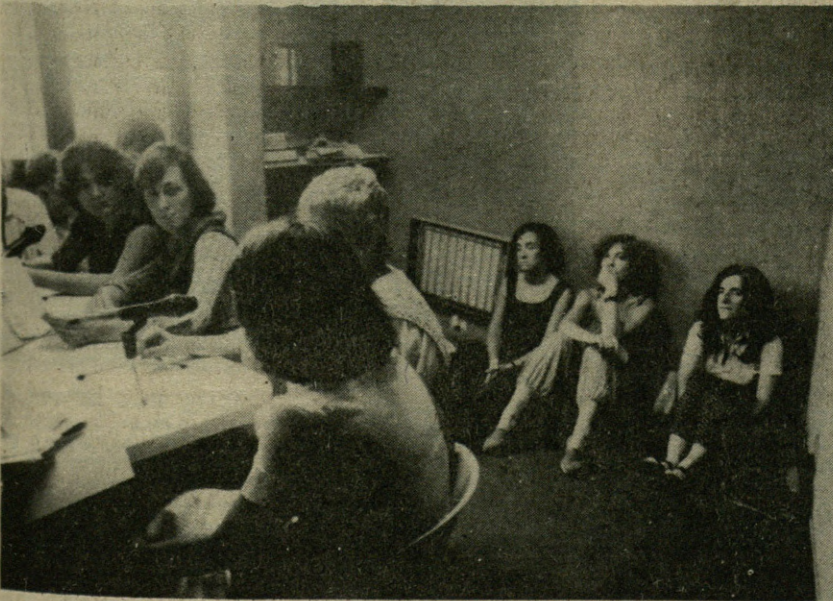
Filmako gizonak zera egiten du: etxean sartu, sonbreroa eta gabardina utzi; izorratu, sonbreroa eta gabardina berriz jantzi.

Emakumearentzat patata eta gizonaren artean ez da desberdintasunik. Gatza ala esperma... berdin da. Desberdintasun bat besterik ez dago: koltxa gaineko toaila aldatu egin behar dela.

Eguerdi hitz egiten ez duen seme batentzat bazkaria prestatu, garbitu, txukundu. 5.30etako gizonari zangoak zabaldu... Hau da eguneroko kronika.

Baina egun batean patatak erre egingo dira, pakete bat iritsiko da, makina hautsi eta irauli egingo da guztia.

X.X.

Jeanne Dielman bezala ez izateko. (Emakumeak Donostiako Festibalean).

JAKIN

EUSKAL KULTUR
ALDIZKARIA

Hiruhilabetez behin ateratzen da

Monografiak
Dossierrak
Azterketak
Kritikak
Gaurko gaiak

Oraingo zenbakiaren gai nagusiak:

ABERTZALETASUNA ETA
HIZKUNTZA KATALUNIAN

IRAKASKUNTZA
ELEBIDUNA EUSKAL
HERRIAN

UDALAK ETA AUTONOMIA
EUSKADIKO KOMUNIKA-
BIDEAK

Oraingo zenbakiaren lankideak:

Agirretxe, J.A.
Arana Martija, J.A.
Azurmendi, J.
Etxezarreta, E.
Intxausti, J.
Lasa, M.
Navarro, K.
Pagola, M.
Xarritton, P.
Zalakain, J.M.

JAKIN

800 pta. urtean. 250 alea

Eskabideak eta harpidetza:
Cuartel, 2 - Tolosa (Gipuzkoa)
Tfno. (943) 65.11.06

aste giroa

URRIA

1/8

LIBURUAK

XIRULA MIRULA, musika
1. OHO. Egileak: Imanol
Urbietta eta Lutxi Manzisi-
dor. Irudiak: Xabier Egaña.
Ed. Franciscana Aranzazu.
111 or., 250 pta.

Gipuzkoako Ikastolen
Elkarte Batzaren ardurapean
eta Lankide Aurrezki Kutxa-
ren diru laguntzaz irten da
liburu hau. OHOk haurrak
musikan konturatu gabe sar-
tuko dira XIRULA MIRU-
LAren bidez. Pentagramak
eta abestien letrak oso era
egokian azaldutako teoriare-
kin nahasten dira; batzutan
berri abestiak berak dira
teoria ikasteko bidea.
Dena ipuin gisan eta ma-
rrazkiz orniturik. Eta Ma-
nolo Urbietta eta Lutxi Man-
zisorren garantiaz.

PELOTE BASQUE, Catá-
logo Industrial Vasco-Na-
varro. 20 libera— 350 pta.

Euskaraz, frantsesez
eta gaztelaniaz dago; ospa-
tu berri den pelotaren mun-
duko txapelketaren aitzia-
kian atera dute, baina ez du
aurtengoa kontatzen, azken
urteotan pelotarien mundu-
aren inguruan gertatutakoak

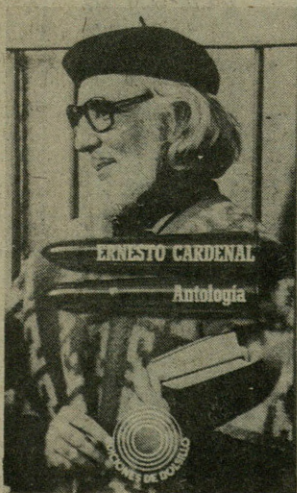
baizik. Ona izan daiteke pe-
lotazaleentzat.

**JOGLARS, UNA HISTO-
RIA**. Guillermo Ayesa. La
Gaya Ciencia. 236 or., 280
pta.

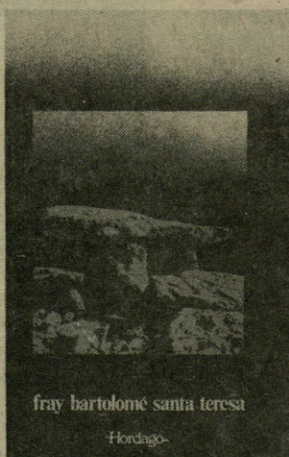
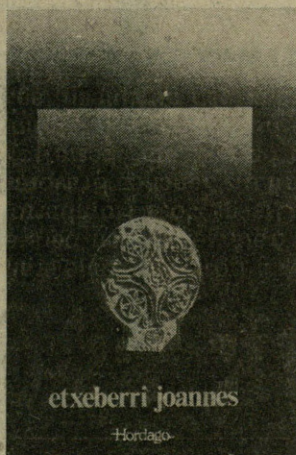
ELS JOGLARSen ingu-
ruan gauza asko idatzi da,
batez ere gertatu zitzaiena
gerta ondoren, eta hau da
liburuetako bat. Bertako
partaide zen baten laguna
da egilea, eta aldi batean,
—1971tik 1975era— tal-
dearekin harreman haun-
diak izan zituen. Hori kon-
tatzen digu, nobela batean
bezala, anekdotaz beterik,
tartean beren lanen berri ere
ematen dela. Interes eta ba-
lio hori du, besterik gabe.

ANTOLOGIA, Ernesto Car-
denal. Ed. LARA, ediciones
de bolsillo. 280 or., 275 pta.

Ez da berria liburu hau,
baina ez dagoke gaizki Nica-
raguako herria hain momen-
tu latzak pasatzen ari dene-
an gogoraraztea. Ernesto
Cardenal apaiz eta poetak
bere herriaren oihua dakarki-
gu. Irakurtzekoa.

**MANUAL DEVOTONEZ-
COA**, Joannes Etxeberri.
EUSCAL-ERRIETACO OL-
GUEETA TA DANTZEEN
NEURRIZCO-GATZ-OZ-
PINDUBA, Aita Prai Barto-
lome Santa Teresa. HOR-
DAGO.

Hauk dira HORDAGO
argitaldariai atera duen
klasiko sailaren lehen bi
tituluak. Lehen Borde-
len argitaratua da, 1669-
an. Bigarrena berriz Iruiñe-
an, 1816an. Argitalpen origi-
nal hauen berdinak dira
HORDAGOk orain atera di-
tuenak. Agian hutsune bat
dute birargitalpen hauk; no-

taz osaturik ez egotea, klasi-
koetara lehen aldiz hurbil-
tzen denari laguntzeko.

EL EXILIO INTERIOR,
Roland Jaccard. MATERI-
ALES. 169 or., 230 pta.

1975ean argitaratu zen
liburu hau Frantzia baino
orain dela gutxi egin da gaz-
telaniazko argitalpena. "¿Cò-
mo el hombre, animal social
y sociable (al menos eso me
habían enseñado) había lle-
gados a quedar cortado de
los otros? ¿Mediante qué
procesos la esfera de lo pri-
vado, de lo íntimo, de la
que dependemos a menudo
más que de nosotros mismos,
nos ha conducido a la esqui-
zoidia generalizada?". Galde-
ra hauei erantzun nahi die
nolabait liburuak.

ALDIZKARIAK

**REVISTA MENSUAL-
MONTHLY REVIEW**, julio-
agosto 78. 150 pta.

"Acerca de la transi-

aste giroa

ción socialista" da lan hau en izenburu orokorra. Denak China eta URSSen alderdi desberdinei buruz doaz. Egileak: Sweezy, Harry Magdoff, Larry Sawers eta Bettelheim. Horiezaz gain José M. Vidal Villaren artikulua bat— "Nueva sociedad de clase en la URSS y eurocomunismo"—, Ernest Mandeli erantzunez.

BUTIFARRA, n. 10. 35 pta.

Barcelonan ateratzen duten aldizkari hau krisisean dago. Baina jakin dezagun zer den: "nunca nos planteamos hacer una revista de evasión—ya las hay— sino un instrumento útil para las clases trabajadoras, un instrumento didáctico". Elburu hori komikien bidez bete nahi dute. Eta gehienak ez dira oso onak, egia esan. Dena dela, hainbeste zabor dagoen momentu honetan asmo onak eskertzeak dira.

HERRIA 2.000 ELIZA, 4. zenbakia. 1978ko iraila, 50 pta.

Dakizenez, Euskal Herriko kristau talde progresisten aldizkaria da hau. Bilbon argitaratzen da eta bi hizkuntzetan dago —gehiena gaztelaniaz—. Eskutan dugun zenbaki honetako lan batzu:

Junes Cazenave, Ibañeta pastoralaren egileari, Xabier Izkori eta Carlos Mejía Godoy kantari nicaraguarrari elkarriketa bana, Paulo Agirrebaltzagireni "Erlizjioa euskal unibertsitatean", kristau taldeen oihartzuna —estatuko espainoleko zenbait kristau talderen lanak— eta bar. Aldizkariaren helbidea: M. Eguillor, José M. Eskuzá 21-5. c—izda. BILBO.

DISKOAK

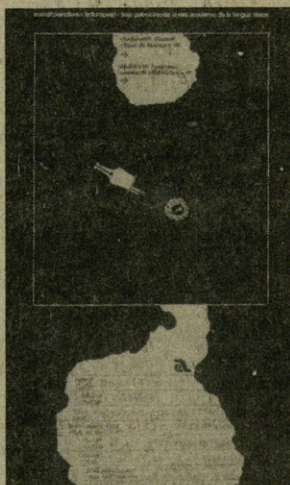
HERRI BAT SORTU ZEN. Eder.ZAFIRO. LP 540 pta.

Kanta zaharrak —"Ikusten duzu goizean," "Juana Bixenta Olabe", "Atzo ttuntun"—...— estilo klasikoan kantatuta.

IKASTALDIK

Euskarazko klaseak ari dira antolatzen herri eta hauzoz guztietan. Ondoa dagoen bezalako kartela ikusten ba-

uzue.—Olariagarena—, hor daude klaseak. Hona hauzoz batzuetakoak:

—Uliako Hauzo Elkartek antolatutik, Ategorrietako Okendo eskoletan euskalduntzen hiru mailak eta alfabetatzen, ilunabarreko 7,30s, 8 eta 8,30etan —ordu hau interesatuen arabera alda daitezke—.

—Antiguako gaueskolak antolaturiko klaseetarako berriz eliza azpiko aretoan eman behar dira izenak, irailaren 25etik urriaren 6ra, arratsaldeko 5etatik, 8,30ak arte. Matrikula ordaina: 4.500 pta.

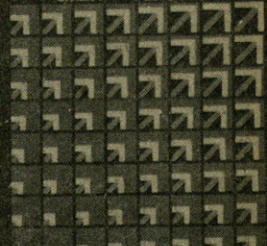
IHARDUNAK

Zubietan (Gipuzkoa), KILOMETROAK 78, Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzak eta Donostiako AXULAR, BILINTX eta IBAI lizegek antolatutik, zubietarren laguntzarekin. (Ikus Z. ARGIAren 800. zenbakia).

kilometroak 78

ZUBIETA

Urriak 1 1 de Octubre

GIPUZKOAKO IKASTOLEN ELKARTEA
FEDERACION GUILPUZCOANA DE IKASTOLAS
Licencia AXULAR / BILINTX / IBAI Lizeak
CALA DE AJEDROS PROVINCIAL DE GIPUZCOA
AL GIPIZKOAKO IKASTOLAK ALIATATUTAKO

ERAKUSKETAK

Euskal grabatzaileen erakusketa, Donostiako Aurrezki Kutxa Probintzialaren aretoan (Garibai 20-22), irailaren 16tik urriaren lehenera. Ricardo Baroja, Regoyos, Zuloaga, Antonio Valverde, Agustín Ibarrola, Chillida, Ruiz Balardi, Itxaro Goikoetxea, Marta Cardenas, Carlos Sanz, Nagel, Amestoy Zurriarrain etabarren lanak.

ETA BESTE

Ai subkonszientea! Irakurle anonimo baina bizkor batek jakinerazi digu Z. ARGIA honen 798. zenbakian, "Pazifismoa eta iraultzaile indarkeria" folletoaren gai zerrenda ematerakoan, "Terroismo bakar bat: dominatzaile klaseena" jarri ordez, "Terroismo bakar bat: iraultzaile klaseena" jarri genuela. Zertan ari ote ginen pentsatzen! Milesker hau adierazi digunari; eta barkamena eskatzen diegu folletoaren egileei.

EUSKARA

ZALDUBI-k

Udara joanda denok lanera
berriro itzuli gara,
beraz nengoen asperturikan
beti entzuten erdara,
ez nekien non arkitzen nintzen
ta non ote zen euskara;
atzerritarrak beti nagusi
begira Donostiara!

Gure hizkuntza bazterturikan
eta nagusi bestea,
bainan ez pentsa erdera denik
gurea baino hobea,
gure hizkuntza geurea data
inoren lotsik gabea,
ez zen horrela egongo, balitz
erdera bezain maitea.

Etsaiak daude ezarri nahiaz
erdera aspalditikan
beren asmoak ia lorturik
zenbaiti nahasturikan:
"Begiratzeko Europara
hizkuntzak ikasirikan".
Euskarak ez du hola izanen
ofizialtasunikan.

Era honetan mintzatzen dira
eta etsaia da alai,
Euskal Herrian ofizialki
euskararik ez dute nahi;
artzai gaiztoak diren lekuan
otsoa da maiz lasai,
bainan herriak oihukatzen du:
"nik euskarari bai ta bai".

Erdara dugu sasi hizkuntza
bortxakeriz ezarria,
euskara behingoz desegin nahi
duen errota harria,
naizta oraindik euskarak ukan
bere egoera larria
ez da itzaliko herriak duen
euskararen egarria.

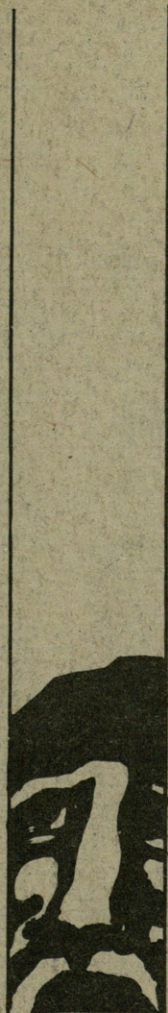
Gure euskara zapaldu eta
egin nahi dute irina,
bainan euskarak gure herrian
adinez badu adina;
eskatzen dugu izan dadila
denean erdera haina,
naizta etsaiak desegin nahi
gure herrian arima.

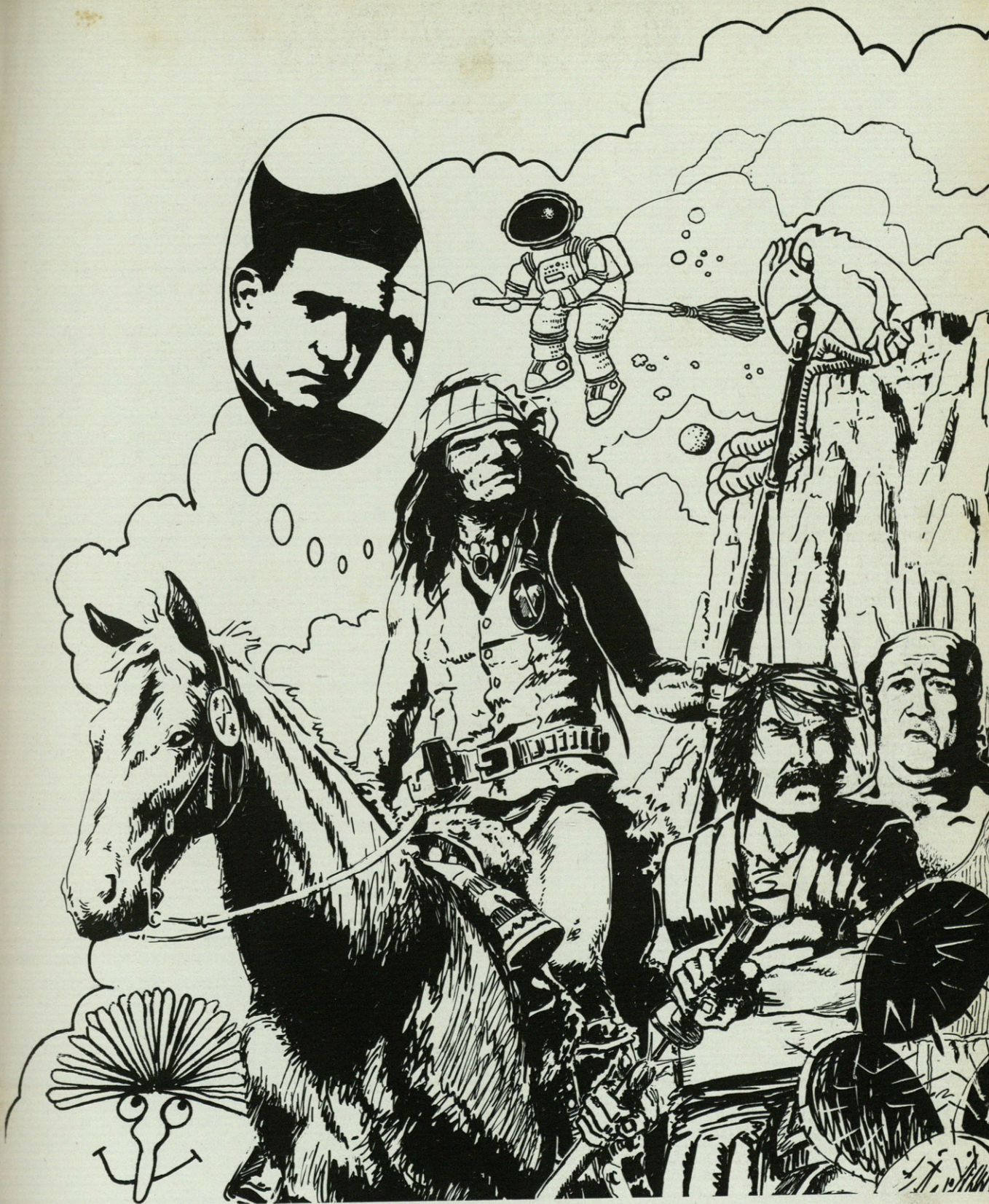
Euskal eskolak hastera doaz
Euskal Herrian-barrena,
ez dakienak euskaldunduaz
ikas dezala lehena
eta euskaldun diren guztiak
alfabetatu hurrena;
Euskal Herrian izan behar du
euskara nagusia.

Euskara zaharra esnatu hadi
eta ireki begiak,
idatzi hitzak liburu eta
euskaraz aldizkariak,
eta jendeak hitzegitean
utzi ditzala nagiak,
Euskal Herriko hizkuntza data
mintza dezala herriak.

Egunkariak izan ohi dira
eguneroko jardunak,
beren lanetan uzten gaituzte
bazterturik euskaldunak,
euskal txostenak bila arita
pasa ditut maiz egunak,
kunplitzegatik hondarrak dira
agertzen dizkigutenak.

Arrazoirikan ba ote duten
inoiz galde egitean
hoiek diote "ez da rentable
ta nola ari kaltean".
Ez dut sinesten euskara maite
dutela hoik esatean,
euskararekin ez da jolasten
beraz maite izatean.

gomikia 2

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

